

KEMENTERIAN EKONOMI
JABATAN PERANGKAAN MALAYSIA

BANCI 2024
PERTANIAN
KUNCI KEMAJUAN PERTANIAN

**Menelusuri Rantaian Pertanian
Malaysia dari Hulu ke Hiliran**
*Unveiling Malaysia's Agricultural Value Chain
from Upstream to Downstream*

Guna Tenaga dan Gaji & Upah
Labour Force and Salaries & Wages

JABATAN PERANGKAAN MALAYSIA
DEPARTMENT OF STATISTICS MALAYSIA

KEMENTERIAN EKONOMI
JABATAN PERANGKAAN MALAYSIA

MENELUSURI RANTAIAN PERTANIAN MALAYSIA DARI HULUAN KE HILIRAN GUNA TENAGA DAN GAJI & UPAH

Pemakluman

Kepengerusian ASEAN-Malaysia 2025: Jabatan Perangkaan Malaysia (DOSM) akan mempengerusikan Jawatankuasa Sistem Statistik Komuniti ASEAN Ke-15 (ACSS15) yang bertujuan untuk memperkukuh kerjasama statistik ke arah Pembangunan serantau yang mampan.

Malaysia julung kalinya berjaya menduduki tempat pertama di peringkat global di dalam laporan dwitahunan Open Data Inventory (ODIN) 2024/25 dikeluarkan oleh *Open Data Watch (ODW)* dengan mengatasi 198 buah negara yang lain. Pencapaian ini merupakan lonjakan ketara daripada kedudukan ke-67 dalam penilaian ODIN 2022/23.

Kerajaan Malaysia telah mengisytiharkan 20 Oktober sebagai Hari Statistik Negara (*MyStats Day*), dengan tema 'Statistik Nadi Kehidupan.' Sementara itu, Hari Statistik Dunia Keempat akan disambut pada 20 Oktober 2025 dengan tema '*Driving Change with Quality Statistics and Data for Everyone*'.

OpenDOSM NextGen adalah medium yang menyediakan katalog data dan visualisasi bagi memudahkan pengguna menganalisis pelbagai data dan boleh diakses melalui portal <https://open.dosm.gov.my>.

JABATAN PERANGKAAN MALAYSIA
DEPARTMENT OF STATISTICS MALAYSIA

Diterbitkan dan dicetak oleh:

Jabatan Perangkaan Malaysia

Blok C6 & C7, Kompleks C,

Pusat Pentadbiran Kerajaan Persekutuan

62514 Putrajaya,

MALAYSIA

Tel.	:	03-8885 7000
Faks	:	03-8888 9248
Portal	:	https://www.dosm.gov.my
Facebook / X / Instagram / YouTube	:	StatsMalaysia
Emel / E-mail	:	info@dosm.gov.my (pertanyaan umum) data@dosm.gov.my (pertanyaan & permintaan data)
Harga / Price	:	RM 84.00

Diterbitkan pada Mei 2025

Hakcipta terpelihara

Tiada bahagian daripada terbitan ini boleh diterbitkan semula, disimpan untuk pengeluaran atau ditukar dalam apa-apa bentuk atau alat apa jua pun kecuali setelah mendapat kebenaran daripada Jabatan Perangkaan Malaysia. Pengguna yang mengeluarkan sebarang maklumat dari terbitan ini sama ada yang asal atau diolah semula hendaklah meletakkan kenyataan berikut:

“Sumber: Jabatan Perangkaan Malaysia”

ISBN 978-967-253-904-9

KATA PENGANTAR

Penerbitan Menelusuri Rantaian Pertanian Malaysia dari Huluhan ke Hiliran memaparkan perjalanan komoditi pertanian dari peringkat awal hingga pengguna akhir. Penerbitan ini merupakan inisiatif penting dalam memahami ekosistem pertanian negara secara menyeluruh, merangkumi aspek huluhan dan hiliran. Ini dapat memberikan gambaran menyeluruh mengenai kecekapan, cabaran dan peluang dalam rantai nilai Pertanian serta kepentingan sektor Pertanian dalam pertumbuhan ekonomi negara.

Penerbitan Menelusuri Rantaian Pertanian Malaysia dari Huluhan ke Hiliran merangkumi 19 buku meliputi Sorotan Aktiviti Pertanian, Guna Tenaga dan Gaji & Upah, Import Pertanian, Margin Pasaran dan Kesan Pengganda Terhadap Ekonomi termasuk komoditi Kelapa sawit, Getah, Koko, Lada, Kayu, Kopi, Padi, Ayam & Telur, Lembu & Kambing, Perikanan, Sayur-sayuran, Buah-buahan, Kelapa dan Ubi kayu. Setiap penerbitan yang dimuatkan memberikan maklumat penting mengenai pengeluaran, pemprosesan, pemasaran serta daya saing sektor pertanian.

Penerbitan ini diharapkan dapat dimanfaatkan oleh pembuat dasar, penyelidik, pemain industri, dan masyarakat umum dalam merangka strategi pembangunan sektor pertanian yang lebih mampan dan berdaya saing. Pemahaman mendalam mengenai rantai nilai pertanian dapat memperkuat ekosistem pertanian dan memastikan kemampuan berterusan sektor ini kepada ekonomi serta kesejahteraan rakyat Malaysia.

Jabatan Perangkaan Malaysia (DOSM) merakamkan setinggi-tinggi penghargaan atas kerjasama yang diberikan oleh semua pihak yang telah menyumbang secara langsung atau tidak langsung dalam merealisasikan penerbitan ini. Setiap maklum balas dan cadangan untuk penambahbaikan penerbitan ini pada masa akan datang amatlah dihargai.

DATO' SRI DR. MOHD UZIR MAHIDIN

Pesuruhjaya Banci Pertanian 2024

Mei 2025

Muka surat ini sengaja dibiarkan kosong

KANDUNGAN

MUKA SURAT

Kata Pengantar	iii
Senarai Jadual	vi
Senarai Singkatan	viii
Ringkasan Eksekutif	x
Pengenalan	1
Guna Tenaga Huluhan dan Hiliran	11
Guna Tenaga Segmen Huluhan	21
Guna Tenaga Segmen Hiliran	29
Gaji dan Upah Keseluruhan	49
Gaji dan Upah Mengikut Segmen	55
Prospek Masa Hadapan	79
Jadual Statistik	83
Nota Teknikal	113
Rujukan	121

SENARAI JADUAL

JADUAL	TAJUK	MUKA SURAT
1	Statistik Utama Penduduk dan Tenaga Buruh, 1970-2023	83
2	Guna Tenaga Mengikut Sektor, 1970-2023	84
3	Guna Tenaga Mengikut Jantina, 2010-2023	85
4	Guna Tenaga Mengikut Kumpulan Umur, 2010-2023	85
5	Guna Tenaga Mengikut Kumpulan Etnik, 2010-2023	86
6	Guna Tenaga Mengikut Tahap Kemahiran, 1970-2023	86
7	Guna Tenaga Mengikut Negeri, 2010-2023	87
8	Guna Tenaga Hulu dan Hiliran, 2010-2023	88
9	Guna Tenaga Hulu dan Hiliran Mengikut Jantina, 2010-2023	89
10	Guna Tenaga Hulu dan Hiliran Mengikut Kumpulan Umur, 2010-2023	90
11	Guna Tenaga Hulu dan Hiliran Mengikut Kumpulan Etnik, 2010-2023	91
12	Guna Tenaga Hulu dan Hiliran Mengikut Tahap Kemahiran, 2010-2023	92
13	Guna Tenaga Hulu dan Hiliran Mengikut Negeri, 2010-2023	93
14	Guna Tenaga Hulu Mengikut Jantina, 2010-2023	94
15	Guna Tenaga Hulu Mengikut Kumpulan Umur, 2010-2023	94
16	Guna Tenaga Hulu Mengikut Kumpulan Etnik, 2010-2023	95
17	Guna Tenaga Hulu Mengikut Tahap Kemahiran, 2010-2023	95

SENARAI JADUAL

JADUAL	TAJUK	MUKA SURAT
18	Guna Tenaga Hulan Mengikut Negeri, 2010-2023	96
19	Guna Tenaga Hiliran Mengikut Jantina, 2010-2023	97
20	Guna Tenaga Hiliran Mengikut Kumpulan Umur, 2010-2023	98
21	Guna Tenaga Hiliran Mengikut Kumpulan Etnik, 2010-2023	99
22	Guna Tenaga Hiliran Mengikut Tahap Kemahiran, 2010-2023	100
23	Guna Tenaga Hiliran Mengikut Negeri, 2010-2023	101
24	Bilangan Penerima, Purata dan Penengah Gaji & Upah Mengikut Sektor Utama, 2010-2023	103
25	Bilangan Penerima, Purata dan Penengah Gaji & Upah Segmen Hulan dan Hiliran, 2010-2023	104
26	Bilangan Penerima, Purata dan Penengah Gaji & Upah Segmen Hulan Mengikut Kewarganegaraan, 2010-2023	105
27	Bilangan Penerima, Purata dan Penengah Gaji & Upah Segmen Hiliran bagi Sektor Pembuatan Mengikut Kewarganegaraan, 2010-2023	106
28	Bilangan Penerima, Purata dan Penengah Gaji & Upah Segmen Hiliran bagi Sektor Perkhidmatan Mengikut Kewarganegaraan, 2010-2023	107
29	Bilangan Penerima, Purata dan Penengah Gaji & Upah Segmen Hulan bagi Sektor Pertanian Mengikut Tahap Kemahiran, 2010-2023	108
30	Bilangan Penerima, Purata dan Penengah Gaji & Upah Segmen Hiliran bagi Sektor Pembuatan Mengikut Tahap Kemahiran, 2010-2023	109
31	Bilangan Penerima, Purata dan Penengah Gaji & Upah Segmen Hiliran bagi Sektor Perkhidmatan Mengikut Tahap Kemahiran, 2010-2023	110

SENARAI SINGKATAN

SINGKATAN	MAKSUD
COVID-19	<i>Coronavirus Disease 2019</i>
DAN	Dasar Agromakanan Negara
DEB	Dasar Ekonomi Baru
DEB2030	Dasar Ekonomi Bumiputera 2030
DOSM	Jabatan Perangkaan Malaysia
DPN	Dasar Pertanian Negara
DPN	Dasar Pekerjaan Negara
FAMA	Lembaga Pemasaran Pertanian Persekutuan
FDI	Pelaburan Asing Langsung
FELCRA	<i>Federal Land Consolidation and Rehabilitation Authority</i>
FELDA	<i>Federal Land Development Authority</i>
IoT	<i>Internet of Things</i>
KDNK	Keluaran Dalam Negeri Kasar
KKP	Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan
MAEPS	<i>Malaysia Agro Exposition Park Serdang</i>
MOA	<i>Malaysian Orthopaedic Association</i>
MPOB	<i>Malaysian Palm Oil Board</i>
PKS	Perusahaan Kecil dan Sederhana

Muka surat ini sengaja dibiarkan kosong

RINGKASAN EKSEKUTIF

Penerbitan Menelusuri Rantai Pertanian Malaysia dari Hulu ke Hilir Guna Tenaga dan Gaji & Upah disediakan bagi memberikan gambaran menyeluruh mengenai corak penyertaan guna tenaga serta tahap imbuhan yang diterima oleh pekerja. Tumpuan diberikan kepada perubahan struktur guna tenaga dan trend gaji & upah mengikut dua segmen utama rantai nilai, iaitu segmen hulu yang melibatkan aktiviti seperti penanaman, penternakan dan perikanan, serta segmen hilir yang melibatkan aktiviti pemprosesan, pembungkusan dan pengedaran hasil pertanian.

Segmen hulu kekal sebagai tulang utama sektor pertanian negara, khususnya dalam menyediakan peluang pekerjaan kepada penduduk luar bandar. Namun, jumlah guna tenaga dalam segmen ini menunjukkan penurunan dalam tempoh dua dekad kebelakangan ini. Pada tahun 2010, segmen hulu menyumbang 13.6 peratus atau 1.6 juta orang kepada keseluruhan guna tenaga negara. Sumbangan ini menurun kepada 9.1 peratus atau 1.4 juta orang pada tahun 2023. Dari segi gaji & upah, segmen hulu mencatatkan purata gaji bulanan sebanyak RM876 pada tahun 2010, meningkat kepada RM1,709 pada tahun 2023. Gaji penengah pula meningkat daripada RM700 sebulan kepada RM1,529 sebulan bagi tempoh yang sama. Kadar ini lebih rendah berbanding segmen hilir. Justeru, inisiatif meningkatkan produktiviti, memperluas penggunaan teknologi, serta memperkukuh perlindungan sosial adalah penting bagi menjamin kesejahteraan tenaga kerja di peringkat ini.

Segmen hilir pula menunjukkan pertumbuhan positif sejajar dengan peningkatan permintaan terhadap produk pertanian berasaskan nilai tambah. Guna tenaga segmen hilir menyumbang 22.7 peratus daripada keseluruhan guna tenaga pada tahun 2010, meningkat kepada 27.1 peratus pada tahun 2023. Pertumbuhan ini didorong terutamanya oleh perkembangan industri makanan & minuman, aktiviti borong & runcit serta peluasan pasaran domestik dan eksport. Kadar guna tenaga dalam segmen ini mencatatkan peningkatan yang stabil dengan penyertaan lebih ramai pekerja berkemahiran tinggi dan separuh mahir. Dalam masa yang sama, gaji dan upah dalam segmen ini yang meliputi aktiviti Pembuatan (2023: Purata gaji RM2,859 sebulan; penengah gaji RM2,045 sebulan) dan Perkhidmatan (2023: Purata gaji RM3,551 sebulan; penengah gaji RM2,676 sebulan) adalah lebih tinggi berbanding segmen hulu, selaras dengan tahap kemahiran, produktiviti dan nilai pasaran produk akhir.

Secara keseluruhannya, penerbitan ini menekankan kepentingan melihat guna tenaga dan gaji & upah secara holistik dalam konteks transformasi pertanian negara. Perancangan dasar yang menyeluruh dan berasaskan data diperlukan bagi menjamin keseimbangan antara pembangunan sektor hulu dan hilir, sekali gus memastikan sektor pertanian terus berdaya saing, mampan dan menarik sebagai pilihan kerjaya pada masa hadapan.

EXECUTIVE SUMMARY

The publication Unveiling Malaysia's Agriculture Value Chain from Upstream to Downstream Labour Force and Salaries & Wages is provided to offer a comprehensive overview of labor force participation patterns and the level of remuneration received by workers. Focus is given to structural changes in employment and wage trends across two main segments of the value chain, namely the upstream segment, which involves activities such as crop cultivation, livestock farming, and fisheries; and the downstream segment, which includes processing, packaging, and distribution of agricultural produce.

The upstream segment remains the backbone of the country's agricultural sector, particularly in providing employment opportunities for rural populations. However, employment in this segment has shown a declining trend over the past two decades. In 2010, the upstream segment accounted for 13.6 per cent or 1.6 million people of the total national workforce. This contribution will decline to 9.1 per cent or 1.4 million people in 2023. In terms of wages, the upstream segment recorded an average monthly wage of RM876 in 2010, which rose to RM1,709 in 2023. The median wage increased from RM700 per month to RM1,529 over the same period. These figures are lower compared to the downstream segment. Therefore, initiatives to enhance productivity, expand the use of technology, and strengthen social protection are crucial to ensuring the well-being of workers at this level.

The downstream segment, on the other hand, shows positive growth in line with rising demand for value-added agricultural products. Employment in this segment contributed to 22.7 per cent of the total workforce in 2010, increasing to 27.1 per cent in 2023. This growth is driven by the expansion of the food and beverage industry, wholesale & retail activities, and the widening of both domestic and export markets. Employment in this segment has seen steady growth with increased participation of highly skilled and semi-skilled workers. At the same time, wages in this segment which include activities in Manufacturing (2023: Average monthly wage RM2,859; median monthly wage RM2,045) and Services (2023: Average monthly wage RM3,551; median monthly wage RM2,676) are higher than in the upstream segment, in line with the level of skills, productivity, and market value of final products.

Overall, the publication emphasises the importance of viewing employment and wages holistically within the context of the nation's agricultural transformation. Comprehensive and data-driven policy planning is needed to ensure a balance between upstream and downstream sector development thus ensuring that agriculture remains competitive, sustainable, and attractive as a career choice in the future.

Dasar Berkaitan Guna Tenaga Pertanian

DASAR LATIHAN DAN PENDIDIKAN TEKNIKAL DAN VOKASIONAL (TVET)

Dasar Pendidikan dan Latihan Teknikal dan Vokasional (TVET) di Malaysia mula diperkenalkan pada tahun 1964 dengan matlamat untuk membangunkan tenaga kerja berkemahiran tinggi bagi memenuhi keperluan pelbagai sektor industri, termasuk sektor pertanian. Sejak itu, program TVET telah berkembang dan memberi tumpuan khusus kepada pendidikan serta latihan dalam bidang kemahiran yang relevan, termasuk pertanian moden yang berasaskan teknologi tinggi.

DASAR TENAGA KERJA ASING

Walaupun sektor pertanian banyak bergantung pada buruh asing, Dasar Tenaga Kerja Asing Malaysia bertujuan untuk menguruskan dan mengawal pengambilan buruh asing dalam sektor pertanian. Ia termasuk langkah-langkah untuk mengurangkan kebergantungan terhadap tenaga kerja asing dan meningkatkan penggunaan tenaga kerja tempatan melalui peningkatan kemahiran dan automasi.

DASAR PEMBANGUNAN NASIONAL

Dasar ini bertujuan untuk menggalakkan usahawan dalam sektor pertanian, terutamanya dalam kalangan belia. Program seperti Agropreneur Muda telah dilancarkan untuk menggalakkan penglibatan generasi muda dalam industri pertanian dan agromakanan.

DASAR KEUSAHAWANAN NASIONAL

Pendidikan pertanian dan perhutanan diperkukuh dan disesuaikan dengan teknologi serta kehendak pasaran semasa bagi menarik minat belia. Latihan berfokus kepada produktiviti melalui kemahiran baharu seperti pertanian jitu atau *precision farming* dan mekanisasi. Petani dan nelayan akan dilatih dalam pengurusan dan keusahawanan untuk pertanian komersial.

1964

1980

1991

1998

PENGENALAN

Sektor pertanian telah menjadi tulang belakang ekonomi Malaysia, terutamanya dalam menyediakan sumber pendapatan kepada penduduk luar bandar dan menjamin ketahanan makanan negara. Pada tahun 1970-an, sektor ini menyumbang hampir 29.1 peratus kepada Keluaran Dalam Negeri Kasar (KDNK) dan melibatkan 47.3 peratus tenaga kerja negara (DOSM, 1975). Walau bagaimanapun, dengan pelaksanaan dasar perindustrian dan pembandaran, sumbangan sektor pertanian kepada KDNK telah menurun kepada 6.4 peratus pada tahun 2023, dengan sumbangan guna tenaga dalam sektor ini juga menurun kepada 9.1 peratus.

Pelbagai dasar negara telah dilaksanakan untuk memodenkan dan meningkatkan daya saing sektor pertanian. Pada tahun 1984, Dasar Pertanian Negara (DPN) diperkenalkan untuk meningkatkan produktiviti dan pendapatan petani melalui penggunaan teknologi moden dan amalan pertanian yang lebih baik. Dasar ini juga bertujuan untuk mengurangkan kebergantungan terhadap tenaga kerja asing dengan meningkatkan kemahiran tenaga kerja tempatan.

Pada tahun 1998, Dasar Pertanian Negara Ketiga (DPN3) pula dilancarkan bagi memperkukuhkan lagi pembangunan sektor pertanian negara. Pelaksanaan dua dasar pertanian terdahulu sejak tahun 1984 membolehkan sektor pertanian mencatat kadar pertumbuhan tahunan sebanyak 3.2 peratus bagi tempoh 1985 hingga 1995. Nilai tambah sektor ini meningkat daripada RM11.9 bilion pada tahun 1985 kepada RM16.2 bilion pada tahun 1995. Walau bagaimanapun, sumbangan sektor ini kepada penawaran pekerjaan menurun daripada

31.3 peratus pada tahun 1985 kepada 18.0 peratus pada tahun 1995, manakala sumbangan kepada pendapatan eksport merosot daripada 36.7 peratus kepada 19.2 peratus bagi tempoh yang sama. Hal ini menunjukkan perubahan struktur ekonomi negara yang memberi kesan kepada peranan sektor pertanian dalam guna tenaga.

Perubahan struktur ekonomi juga telah menimbulkan cabaran baharu kepada sektor pertanian, terutamanya kekurangan guna tenaga yang ketara, kekangan tanah pertanian yang sesuai, serta peningkatan kos pengeluaran akibat persaingan antara sektor dan liberalisasi perdagangan global.

Memasuki abad ke-21, pendekatan dasar pertanian di Malaysia beralih kepada penekanan aspek keselamatan makanan, penggunaan teknologi tinggi dan inovasi, selaras dengan cabaran global dan keperluan pembangunan mampan.

Dasar Agromakanan Negara 2011-2020 dan Dasar Pertanian dan Agromakanan Negara 2021-2030 (DAN 2.0) menumpukan kepada peningkatan produktiviti melalui teknologi moden, inovasi serta amalan pertanian mampan. Selain itu, dasar ini juga menekankan usaha menarik minat generasi muda ke sektor pertanian melalui program seperti *Young Agropreneur* dan *Smart Farming* yang menyediakan latihan, bantuan modal, dan penggunaan teknologi pintar seperti *Internet of Things* (IoT) dan automasi bagi meningkatkan kecekapan, produktiviti dan daya saing sektor pertanian. Program-program seperti *Young Agropreneur* yang telah melatih lebih 2,000 peserta sejak 2015, dan *Smart Farming* yang telah diaplikasikan oleh lebih 500 ladang dengan teknologi *Internet of Things* (IoT) dan automasi, menjadi pemangkin utama dalam pemodenan sektor pertanian (KPKM, 2023).

EVOLUSI GUNA TENAGA DAN GAJI & UPAH DALAM SEKTOR PERTANIAN MALAYSIA: PERSPEKTIF EKONOMI

1970-an–1980-an: Pertanian sebagai Pemacu Ekonomi dan Majikan Utama

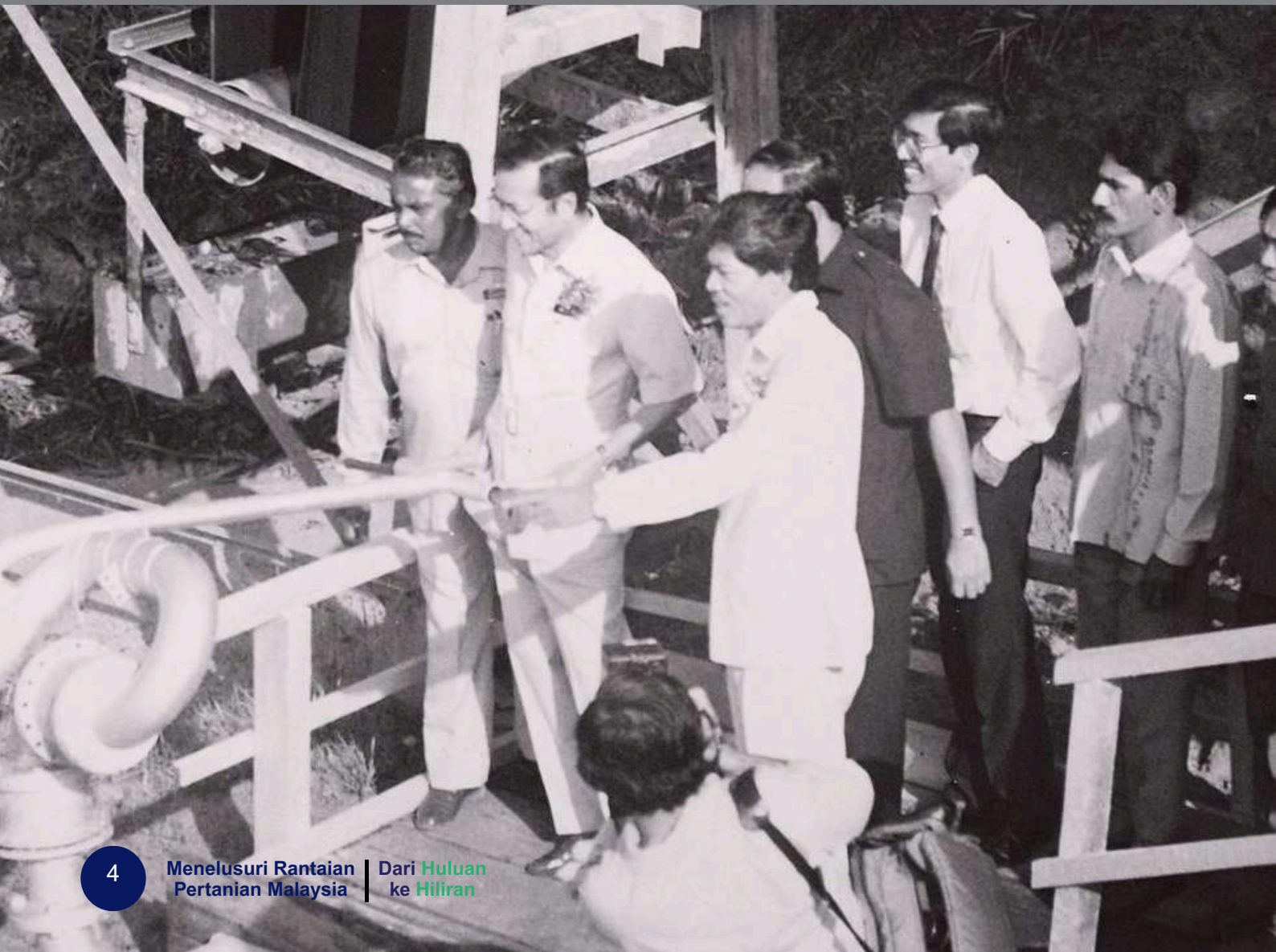
Sektor pertanian memainkan peranan penting dalam pembangunan ekonomi Malaysia, dengan sumbangan kepada KDNK mencecah 30.8 peratus pada tahun 1970 (DOSM, 1970). Dasar Ekonomi Baru (DEB) yang diperkenalkan pada 1971 menekankan pembangunan luar bandar melalui skim tanah seperti FELDA dan FELCRA bagi meningkatkan pendapatan pekebun kecil dan produktiviti pertanian (FELDA, 2022). Walau bagaimanapun, dengan munculnya sektor perkilangan yang menawarkan peluang pekerjaan lebih baik, guna tenaga mula beralih ke sektor lain menjelang penghujung 1980-an.

1990-an–2000-an: Pertanian sebagai Pemacu Ekonomi dan Majikan Utama

Pada era 1990-an, sektor perkilangan dan perkhidmatan berkembang pesat, menyebabkan penyusutan guna tenaga dalam sektor pertanian. Sumbangan sektor ini kepada KDNK menurun kepada 18.7 peratus pada 1990 dan 10.5 peratus pada 2000 (DOSM, 2001). Seiring dengan teori perubahan struktur Clark-Fisher, peralihan guna tenaga dari pertanian ke sektor lain dipacu oleh peningkatan pelaburan asing langsung (FDI), terutama dalam industri berteknologi tinggi (MITI, 2005). Untuk mengekalkan daya saing, kerajaan menggalakkan mekanisasi pertanian, tetapi kekangan modal dalam kalangan pekebun kecil menyebabkan proses ini berjalan perlahan (MOA, 2010).

Di samping itu, pekerjaan dalam sektor perindustrian dan perkhidmatan menawarkan gaji & upah yang lebih kompetitif, menarik ramai tenaga kerja untuk beralih ke sektor tersebut. Pada tahun 2000, purata gaji bulanan pekerja sektor pertanian adalah sekitar RM800, berbanding RM1,200 dalam sektor perkilangan (DOSM, 2001). Peralihan ini menyebabkan kekurangan guna tenaga dalam sektor pertanian, yang seterusnya mendorong majikan untuk meningkatkan gaji bagi mengekalkan guna tenaga. Namun, peningkatan gaji ini tidak setara dengan sektor lain, menjadikan pendapatan pekerja sektor pertanian kurang kompetitif.

2010 hingga Kini: Mekanisasi, Automasi, dan Kebergantungan kepada Pekerja Asing

Sejak 2010, guna tenaga dalam sektor pertanian terus menyusut, selari dengan penurunan sumbangan sektor ini kepada KDNK yang hanya mencatatkan 7.3 peratus pada 2010 dan 6.4 peratus pada 2023 (DOSM, 2023). Mekanisasi dan automasi semakin diperluaskan bagi meningkatkan produktiviti, tetapi sektor ini masih bergantung kepada buruh asing, terutama dalam subsektor perladangan dan pertanian makanan (MPOB, 2023). Trend ini sejajar dengan fenomena "dual labor market", iaitu struktur pasaran buruh yang terbahagi kepada dua segmen utama, iaitu pasaran utama yang menawarkan pekerjaan stabil, gaji tinggi dan prospek kerjaya baik seperti sektor perkhidmatan dan pembuatan berteknologi tinggi, dan pasaran sekunder yang menawarkan pekerjaan bergaji rendah, tidak stabil dan bergantung kepada buruh asing seperti pertanian dan pembinaan. Disebabkan sektor pertanian sering dikaitkan dengan ciri pasaran sekunder, ia menjadi kurang menarik kepada guna tenaga tempatan, yang lebih cenderung menyertai sektor utama yang menawarkan gaji yang lebih tinggi.

Pada tahun 2020, purata gaji bulanan pekerja sektor pertanian adalah sekitar RM1,500, berbanding RM2,500 dalam sektor perkilangan dan RM3,000 dalam sektor perkhidmatan (DOSM, 2021). Walaupun terdapat peningkatan gaji berbanding tahun sebelumnya, jurang pendapatan antara sektor pertanian dan sektor lain masih ketara. Kebergantungan kepada pekerja asing juga menimbulkan isu seperti eksploitasi buruh dan ketidakstabilan guna tenaga (ILO, 2020).

Dasar-dasar Berkaitan Guna Tenaga dan Gaji & Upah

Dalam meneliti guna tenaga dan gaji & upah dalam sektor pertanian, pendekatan berdasarkan rantai nilai digunakan untuk membezakan antara dua segmen utama, iaitu segmen hulu dan segmen hilir. Segmen hulu merangkumi aktiviti pengeluaran primer seperti penanaman tanaman makanan dan komoditi, penternakan, serta penangkapan dan penternakan ikan. Aktiviti dalam segmen ini lazimnya dijalankan oleh pekebun kecil, petani, penternak dan nelayan, dan melibatkan penggunaan guna tenaga intensif serta bergantung kepada faktor-faktor seperti musim, tanah dan air. Segmen hilir pula melibatkan aktiviti nilai tambah seperti pemprosesan makanan, pembungkusan, logistik, pemasaran dan pengeksportan produk pertanian. Ia lebih tertumpu di kawasan bandar dan memerlukan kemahiran teknikal, penggunaan teknologi, serta lebih tertumpu kepada operasi berasaskan syarikat.

Beberapa dasar utama telah digubal dan dilaksanakan oleh kerajaan Malaysia bagi menyokong pembangunan sektor pertanian dari segi guna tenaga dan peningkatan gaji & upah. Dasar-dasar ini merangkumi dasar khusus pertanian, dasar buruh dan dasar ekonomi makro seperti berikut:

Dasar Pertanian Negara (DPN, DPN2, DPN3)

Dasar Pertanian Negara Pertama (1984–1991), Kedua (1992–1997) dan Ketiga (1998–2010) memberikan penekanan kepada pembangunan sektor pertanian hulu melalui peningkatan produktiviti, pendapatan petani, dan pengurangan kebergantungan kepada tanaman tradisional. DPN3 secara khusus memberi perhatian kepada integrasi hulu dan hilir dalam sektor agromakanan. Walaupun begitu, guna tenaga dalam segmen hulu kekal didominasi oleh pekerja berkemahiran rendah dengan gaji yang rendah, mendorong kepada kebergantungan tinggi kepada pekerja asing dalam subsektor seperti perladangan sawit dan penanaman sayur-sayuran (Kementerian Pertanian dan Industri Asas Tani, 2010).

Dasar Agromakanan Negara (DAN dan DAN 2.0)

DAN memperkuat strategi pemodenan sektor agromakanan dengan pendekatan menyeluruh dari segi keselamatan makanan, penggunaan teknologi, dan pembangunan modal insan. DAN 2.0 menekankan kepada pertanian pintar dan inovasi digital, bertujuan menarik minat guna tenaga tempatan serta meningkatkan pendapatan petani dan pekerja ladang melalui produktiviti yang lebih tinggi. Di peringkat hilir, dasar ini memacu pertumbuhan dalam industri pemprosesan makanan dan logistik pertanian, yang mencipta permintaan kepada pekerja berkemahiran sederhana dan tinggi, seperti operator mesin pemprosesan, juruteknik makmal makanan dan pengurus kualiti (Kementerian Pertanian dan Industri Makanan, 2021).

Dasar Gaji Minimum

Dilaksanakan bermula tahun 2013, dasar ini bertujuan mengurangkan ketidaksamaan pendapatan dan memastikan perlindungan sosial minimum kepada pekerja bergaji rendah, termasuk dalam sektor pertanian. Berdasarkan Laporan Gaji dan Upah 2022, purata gaji & upah bulanan bagi sektor pertanian (pertanian, perhutanan dan perikanan) ialah RM1,485, manakala sektor pembuatan makanan dan minuman (hiliran) mencatatkan purata RM2,265 (DOSM, 2023). Walaupun terdapat peningkatan, kadar ini masih rendah berbanding sektor lain, dan pelaksanaan dasar ini memberikan kebimbangan oleh majikan pertanian yang bimbang peningkatan kos operasi.

Dasar Automasi dan Mekanisasi Sektor Pertanian

Dasar ini digerakkan melalui pelbagai inisiatif termasuk Geran Automasi Agro dan Skim Pembiayaan Pertanian Pintar bagi mempercepat penggunaan jentera dan sistem pintar. Di peringkat hulu, mekanisasi bertujuan mengurangkan kebergantungan kepada buruh asing dan meningkatkan kecekapan. Namun, impaknya masih terhad kerana saiz ladang kecil dan pelaburan awal yang tinggi menjadi penghalang. Di peringkat hilir, automasi dalam pemprosesan meningkatkan permintaan kepada pekerja mahir dan separuh mahir, yang turut menyumbang kepada kenaikan gaji dalam bidang teknikal dan pengendalian mesin (Laporan Ekonomi 2023, Kementerian Kewangan).

Dasar Tenaga Kerja Asing dan Penggajian Buruh Asing

Kerajaan mengawal penggajian pekerja asing melalui sistem kuota dan sektor yang dibenarkan. Sektor pertanian dibenarkan menggaji pekerja asing, namun terdapat kekangan dari segi kelulusan, kos pengambilan dan peraturan imigresen. Dasar ini memberi impak besar kepada segmen hulu, di mana kebergantungan kepada pekerja asing sangat tinggi. Di peringkat hilir, kesan lebih sederhana kerana penggunaan teknologi automasi semakin meluas.

Rancangan Malaysia Lima Tahun (RMLT)

RMLT sejak RMKe-6 hingga RMKe-12 telah memperuntukkan pelbagai inisiatif bagi memperkukuh pembangunan sumber manusia dalam sektor pertanian. RMKe-11 dan RMKe-12, khususnya, memberi penekanan kepada transformasi pertanian melalui pendekatan berteraskan teknologi dan peningkatan daya saing. Di segmen hulu, program latihan, pemodenan ladang dan pembangunan usahawan tani bertujuan meningkatkan kemahiran dan produktiviti. Sementara itu, di segmen hilir, tumpuan diberi kepada pembangunan agroindustri, inovasi produk, dan pengukuhan pasaran eksport yang menyumbang kepada penciptaan pekerjaan berpendapatan sederhana dan tinggi (Unit Perancang Ekonomi, 2021).

Secara keseluruhannya, dasar-dasar yang digubal oleh kerajaan memainkan peranan penting dalam membentuk landskap guna tenaga dan gaji & upah dalam sektor pertanian Malaysia. Sama ada melalui pemodenan ladang, pembangunan keusahawanan, pengawalseliaan guna tenaga asing, mahupun pemerkasaan latihan kemahiran, setiap dasar memberi impak yang berbeza kepada segmen huluhan dan hiliran. Walaupun terdapat kemajuan dalam aspek kemahiran dan pendapatan, terutama di segmen hiliran yang lebih berintensifkan teknologi dan nilai tambah, cabaran masih wujud di segmen huluhan yang bergantung kepada buruh berkemahiran rendah dan terdedah kepada ketidakstabilan pasaran buruh asing. Justeru, kesinambungan pelaksanaan dasar yang lebih bersasar, inklusif dan berpaksikan teknologi adalah penting bagi memastikan guna tenaga dalam sektor ini kekal berdaya saing serta mampu menawarkan ganjaran ekonomi yang setimpal kepada tenaga kerjanya.

Muka surat ini sengaja dibiarkan kosong

GUNA TENAGA HULUAN DAN HILIRAN

Jadual 1 menunjukkan bahawa dari tahun 1970 hingga 2023, jumlah penduduk Malaysia telah meningkat lebih tiga kali ganda, daripada 10.8 juta kepada 33.4 juta orang. Trend yang sama turut dicatatkan bagi penduduk umur bekerja (15–64 tahun), yang meningkat daripada 5.6 juta kepada 23.4 juta orang. Seiring dengan itu, kadar penyertaan guna tenaga dalam kalangan penduduk umur bekerja juga meningkat secara konsisten daripada 60.3 peratus pada tahun 1970 kepada 67.7 peratus pada 2023, selari dengan pertambahan bilangan guna tenaga yang mencecah 15.8 juta orang.

**Jadual 1: Jumlah Penduduk dan Guna Tenaga,
1970, 1980, 1990, 2000, 2010, 2020-2023**

Tahun	Penduduk (‘000)	Penduduk Umur Bekerja (15-64 tahun) (‘000)	Guna Tenaga	
			Bilangan (‘000)	Peratus (%)
1970¹	10,776.9	5,631.4	3,395.9	60.3
1980¹	14,261.2	8,103.9	5,093.5	62.9
1990	18,102.4	10,519.9	6,685.0	63.5
2000	23,494.9	14,621.2	9,269.2	63.4
2010	28,588.6	19,326.9	11,899.5	61.6
2020	32,447.4	22,511.2	14,719.4	65.4
2021	32,576.3	22,635.1	14,825.2	65.5
2022	32,698.1	22,770.4	15,155.2	66.6
2023	33,401.8	23,364.6	15,813.4	67.7

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Nota: ¹ Rancangan Malaysia Ke-4

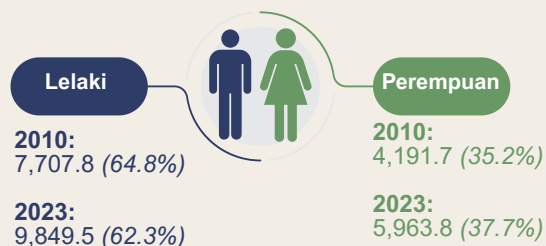
Bagi memahami struktur guna tenaga di Malaysia, perincian demografi seperti jantina, kumpulan umur, kumpulan etnik, kewarganegaraan dan negeri adalah penting. Analisis terhadap ciri-ciri ini membolehkan perubahan dalam komposisi tenaga kerja dan arah aliran pasaran buruh dikenal pasti, sekali gus membantu menilai kesan dan impak pelaksanaan dasar ekonomi serta strategi pembangunan modal insan yang telah dilaksanakan.

Paparan 1: Guna Tenaga Keseluruhan mengikut Jantina, Kumpulan Umur, Kumpulan Etnik, Kewarganegaraan, Negeri dan Tahap Kemahiran, 2010 dan 2023

Guna Tenaga
(‘000 orang)

2010 **2023**
11,899.5 **15,813.4**

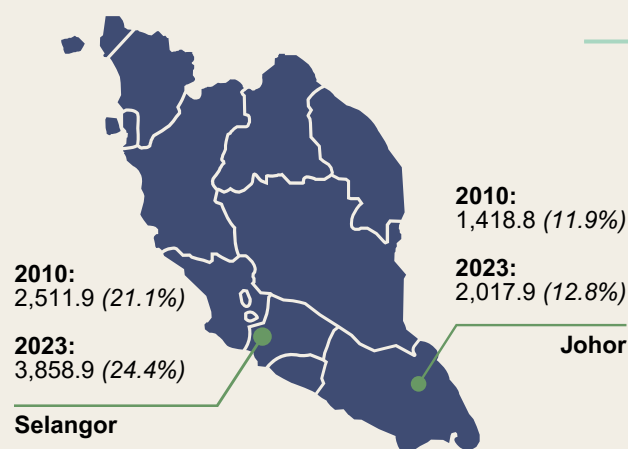
Jantina

Kumpulan Umur

Kumpulan Umur (tahun)	2010	2023
15-24	2,165.6 (18.2%)	2,400.4 (15.2%)
25-34	3,963.8 (33.3%)	4,852.0 (30.7%)
35-44	2,855.2 (24.0%)	4,499.5 (28.5%)
45-54	2,110.1 (17.7%)	2,748.0 (17.4%)
55-64	804.7 (6.8%)	1,313.3 (8.3%)

Negeri

Kumpulan Etnik

Kumpulan Etnik	2010	2023
Bumiputera	6,626.4 (55.7%)	9,401.7 (59.5%)
Cina	2,753.4 (23.1%)	3,367.1 (21.3%)
India	764.2 (6.4%)	955.9 (6.0%)
Lain-lain	72.3 (0.6%)	84.7 (0.5%)

Kewarganegaraan

Kewarganegaraan	2010	2023
Warganegara	10,216.2 (85.9%)	13,809.3 (87.3%)
Bukan Warganegara	1,683.3 (14.1%)	2,004.0 (12.7%)

Tahap Kemahiran

Tahap Kemahiran	2010	2023
Mahir	3,289.9 (27.6%)	4,810.8 (30.4%)
Separuh Mahir	7,255.9 (61.0%)	9,034.3 (57.1%)
Berkemahiran Rendah	1,353.7 (11.4%)	1,956.2 (12.4%)

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Nota:
% - peratus sumbangan

Jumlah guna tenaga di Malaysia meningkat sebanyak 3.9 juta orang daripada 11.9 juta orang pada tahun 2010 kepada 15.8 juta orang pada tahun 2023. Lelaki kekal sebagai kumpulan majoriti, iaitu 64.8 peratus daripada jumlah keseluruhan, walaupun lelaki terus mendominasi pasaran kerja, peratus sumbangan menurun sebanyak 3.0 mata kepada 62.3 peratus.

Secara keseluruhan, struktur guna tenaga di Malaysia dari 2010 hingga 2023 menunjukkan perubahan demografi yang ketara. Lelaki masih mendominasi pasaran kerja, namun penyertaan perempuan meningkat secara stabil daripada 35.2 peratus kepada 37.7 peratus seperti di **Paparan 1**. Dari segi kumpulan umur, guna tenaga didominasi oleh kumpulan umur pertengahan (25–34 tahun) dengan sumbangan melebihi 55 peratus, manakala golongan belia (15–24 tahun) menunjukkan penurunan peratus sumbangan daripada 18.2 peratus (2010) kepada 15.2 peratus (2023). Dalam masa yang sama, kumpulan umur 55–64 tahun pula mencatatkan peningkatan peratusan kepada 8.3 peratus pada 2023 berbanding 6.8 peratus pada 2010, mencerminkan trend penuaan guna tenaga serta kecenderungan untuk terus bekerja pada usia lebih lanjut.

Sementara itu, Bumiputera kekal sebagai kumpulan majoriti dalam guna tenaga (2010: 55.7%, 2023: 59.5%), manakala bukan warganegara merekodkan penurunan daripada 14.1 peratus kepada 12.7 peratus dalam tempoh yang sama. Dari segi geografi, Selangor mencatatkan jumlah guna tenaga tertinggi iaitu seramai 2.5 juta orang (21.1%) pada tahun 2010, diikuti oleh Johor (11.9%) dan Sabah (11.8%). Ketiga-tiga negeri ini juga merekodkan jumlah guna tenaga yang tertinggi pada tahun 2023.

Dari tahun 2010 hingga 2023, pekerja separuh mahir kekal sebagai kumpulan terbesar dalam guna tenaga, dengan sumbangan 61.0 peratus pada 2010 dan 57.1 peratus pada 2023. Pekerja mahir menunjukkan peningkatan sumbangan daripada 27.6 peratus kepada 30.4 peratus dalam tempoh yang sama, manakala pekerja berkemahiran rendah menyumbang 11.4 peratus pada 2010 dan meningkat kepada 12.4 peratus pada 2023. Perubahan ini mencerminkan trend peningkatan ke arah pekerjaan berkemahiran tinggi, walaupun pekerja separuh mahir masih mendominasi struktur guna tenaga negara.

Guna Tenaga Mengikut Sektor

Pada tahun 1970, sektor pertanian merupakan penyumbang utama guna tenaga negara dengan sumbangan 50.5 peratus daripada jumlah keseluruhan penduduk bekerja. Namun, sejajar dengan proses perindustrian dan pemodenan, peratus guna tenaga dalam sektor ini menyusut secara ketara kepada hanya 9.1 peratus pada tahun 2023. Sebaliknya, sektor perkhidmatan menunjukkan pertumbuhan berterusan, meningkat daripada 31.5 peratus pada 1970 kepada 64.1 peratus pada 2023, menjadikannya sektor ini dominan dalam guna tenaga. Perubahan ini mencerminkan peralihan ekonomi Malaysia daripada ekonomi berasaskan pertanian kepada ekonomi berteraskan perkhidmatan dan nilai tambah tinggi **Jadual 2.** Sektor pembuatan juga pernah mengalami lonjakan guna tenaga, iaitu daripada 11.4 peratus pada tahun 1970 kepada kemuncak 23.5 peratus pada tahun 2000, namun mula menyusut selepas 2010, mencatatkan hanya 16.4 peratus pada tahun 2023.

**Jadual 2: Peratus Guna Tenaga mengikut Sektor,
1970, 1980, 1990, 2000, 2010, 2020-2023**

Tahun	Pertanian (%)	Perlombongan & Pengkuarian (%)	Pembuatan (%)	Pembinaan (%)	Perkhidmatan (%)
1970 ¹	50.5	2.6	11.4	4.0	31.5
1980 ¹	40.6	1.8	15.8	5.2	36.7
1990	26.0	0.6	19.9	6.3	46.5
2000	16.7	0.3	23.5	8.2	50.8
2010	13.6	0.5	17.7	9.1	55.7
2020	9.9	0.6	16.8	8.0	63.4
2021	9.5	0.6	16.7	7.9	64.0
2022	9.3	0.6	16.5	8.2	63.7
2023	9.1	0.6	16.4	8.1	64.1

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Nota: ¹ Rancangan Malaysia Ke-4.

Guna Tenaga Huluhan dan Hiliran

Jumlah guna tenaga dalam segmen huluhan dan hiliran meningkat daripada 4.3 juta orang pada 2010 kepada 5.7 juta orang pada 2023 seperti di **Paparan 2**. Namun, sumbangan mereka kepada keseluruhan guna tenaga negara kekal stabil sekitar 36.2 peratus sepanjang tempoh tersebut.

Dari segi jantina, lelaki kekal sebagai kumpulan utama dengan peratusan sekitar 62.6 peratus pada 2023, menurun sedikit berbanding 67.4 peratus pada 2010. Sebaliknya, penyertaan perempuan meningkat daripada 32.6 peratus kepada 37.4 peratus dalam tempoh yang sama.

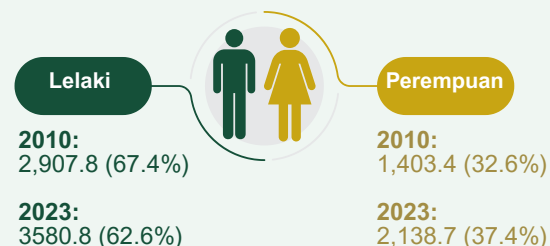
Paparan 2: Guna Tenaga Hulu dan Hilir mengikut Jantina, Kumpulan Umur, Kumpulan Etnik, Kewarganegaraan, Negeri dan Tahap Kemahiran, 2010 dan 2023

Guna Tenaga Hulu dan Hilir ('000 orang)

2010
4,311.2

2023
5,719.5

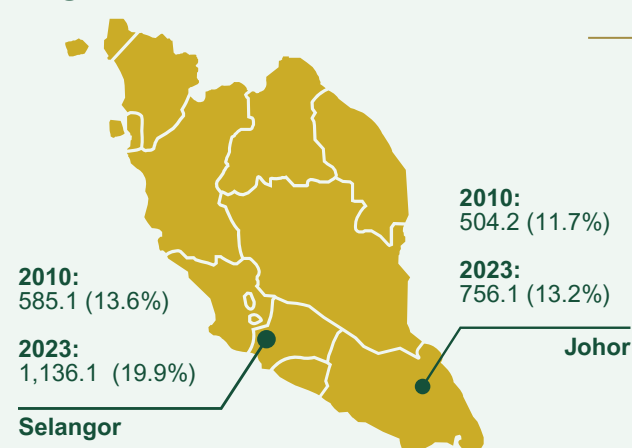
Jantina

Kumpulan Umur

Kumpulan Umur (tahun)	2010	2023
15-24	870.4 (20.2%)	1,082.8 (18.9%)
25-34	1,214.6 (28.2%)	1,713.6 (30.0%)
35-44	978.8 (22.7%)	1,417.9 (24.8%)
45-54	799.6 (18.5%)	933.0 (16.3%)
55-64	447.8 (10.4%)	572.3 (10.0%)

Negeri

Kumpulan Etnik

Kumpulan Etnik	2010	2023
Bumiputera	2,327.2 (54.0%)	3,217.8 (56.3%)
Cina	820.6 (19.0%)	1,094.3 (19.1%)
India	236.6 (5.5%)	293.6 (5.1%)
Lain-lain	31.6 (0.7%)	38.1 (0.7%)

Kewarganegaraan

Kewarganegaraan	2010	2023
Warganegara	3,415.9 (79.2%)	4,643.7 (81.2%)
Bukan Warganegara	895.2 (20.8%)	1,075.7 (18.8%)

Tahap Kemahiran

Tahap Kemahiran	2010	2023
Mahir	469.5 (10.9%)	724.1 (12.7%)
Separuh Mahir	3,465.6 (80.4%)	4,092.4 (71.5%)
Berkemahiran Rendah	376.1 (8.7%)	902.9 (15.8%)

2010:
768.5 (17.8%)

2023:
831.8 (14.5%)

Sabah

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Nota:

% - peratus sumbangan

Sumbangan kumpulan umur 25–34 tahun meningkat daripada 28.2 peratus pada 2010 kepada 30.0 peratus pada 2023, kekal sebagai kumpulan terbesar dalam guna tenaga dalam segmen huluhan dan hiliran. Kumpulan umur 35–44 tahun juga merekodkan peningkatan, dari 22.7 peratus kepada 24.8 peratus. Sebaliknya, kumpulan umur 15–24 tahun mencatatkan penurunan daripada 20.2 peratus kepada 18.9 peratus, manakala kumpulan 45–54 tahun menurun dari 18.5 peratus kepada 16.3 peratus, mencerminkan pengurangan penyertaan golongan pertengahan usia. Kumpulan 55–64 tahun kekal stabil walaupun mencatat sedikit penurunan daripada 10.4 peratus kepada 10.0 peratus.

Dari segi kumpulan etnik, Bumiputera kekal sebagai penyumbang utama guna tenaga, meningkat daripada 2.3 juta orang pada 2010 kepada 3.2 juta orang pada 2023, menjadikannya meningkat daripada 54.0 peratus kepada 56.3 peratus daripada keseluruhan guna tenaga. Etnik Cina turut mencatat pertambahan kepada 1.1 juta orang (2023), namun peratus sumbangan kekal stabil sekitar 19 peratus. Sementara itu, etnik India dan Lain-lain mencatatkan peningkatan yang lebih sederhana, masing-masing berjumlah 293.6 ribu dan 38.1 ribu orang pada tahun 2023, dengan peratus sumbangan yang sedikit menurun.

Selangor, Johor dan Sabah merupakan tiga negeri utama yang mencatat bilangan tertinggi guna tenaga dan menjadi penyumbang terbesar kepada segmen huluhan dan hiliran dalam rantian nilai ekonomi negara. Pada tahun 2023, Selangor merekodkan jumlah guna tenaga tertinggi iaitu 1.1 juta orang (19.9%), meningkat hampir dua kali ganda berbanding 585.1 ribu orang (13.6%) pada tahun 2010. Johor mencatat peningkatan daripada 504.2 ribu orang (11.7%) kepada 756.1 ribu orang (13.2%) dalam tempoh yang sama. Sabah pula merekodkan jumlah guna tenaga sebanyak 831.8 ribu orang (14.5%) pada tahun 2023, berbanding 768.5 ribu orang (17.8%) pada tahun 2010. Walaupun berlaku sedikit penurunan dari segi peratusan, Sabah kekal sebagai antara penyumbang utama kepada guna tenaga negara.

Pada tahun 2010, warganegara mewakili 79.2 peratus daripada jumlah guna tenaga dalam huluhan dan hiliran (3.4 juta orang), manakala bukan warganegara mencatatkan 20.8 peratus. Sumbangan guna tenaga warganegara meningkat kepada 81.2 peratus pada tahun 2023. Guna tenaga bukan warganegara juga turut meningkat daripada 895.2 ribu orang (20.8%) pada 2010 kepada 1.1 juta orang (18.8%) pada 2023.

Tahap kemahiran guna tenaga bagi tahun 2010 hingga 2023 menunjukkan dominasi pekerja berstatus separuh mahir, yang secara konsisten mewakili lebih 70 peratus daripada jumlah keseluruhan guna tenaga segmen huluhan dan hiliran seperti yang ditunjukkan dalam **Jadual 3**. Pada tahun 2010, guna tenaga separuh mahir merangkumi 80.4 peratus, dan meskipun peratusan ini menurun kepada 70.8 peratus pada tahun 2022, ia kembali meningkat sedikit kepada 71.6 peratus pada tahun 2023. Sebaliknya, pekerja mahir mencatatkan peningkatan sederhana daripada 469.5 ribu orang (10.9%) pada tahun 2010 kepada 724.1 ribu orang (12.7%) pada tahun 2023.

Namun begitu, peningkatan ketara berlaku dalam kalangan pekerja berkemahiran rendah, iaitu daripada 375.6 ribu orang (8.7%) pada tahun 2010 kepada 902.9 ribu orang (15.8%) pada tahun 2023.

Jadual 3: Guna Tenaga Huluhan dan Hiliran mengikut Tahap Kemahiran, 2010-2023

Tahun	Jumlah	Mahir		Separuh Mahir		Berkemahiran Rendah	
		Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)
2010	4,311.2	469.5	10.9	3,465.6	80.4	376.1	8.7
2020	5,331.4	570.2	10.7	4,047.0	75.9	714.2	13.4
2021	5,428.0	624.7	11.5	3,980.2	73.3	823.1	15.2
2022	5,472.1	728.3	13.3	3,872.7	70.8	871.2	15.9
2023	5,719.5	724.1	12.7	4,092.4	71.6	902.9	15.8

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Muka surat ini sengaja dibiarkan kosong

GUNA TENAGA SEGMENT HULUAN

Guna Tenaga Segmen Hulan Keseluruhan

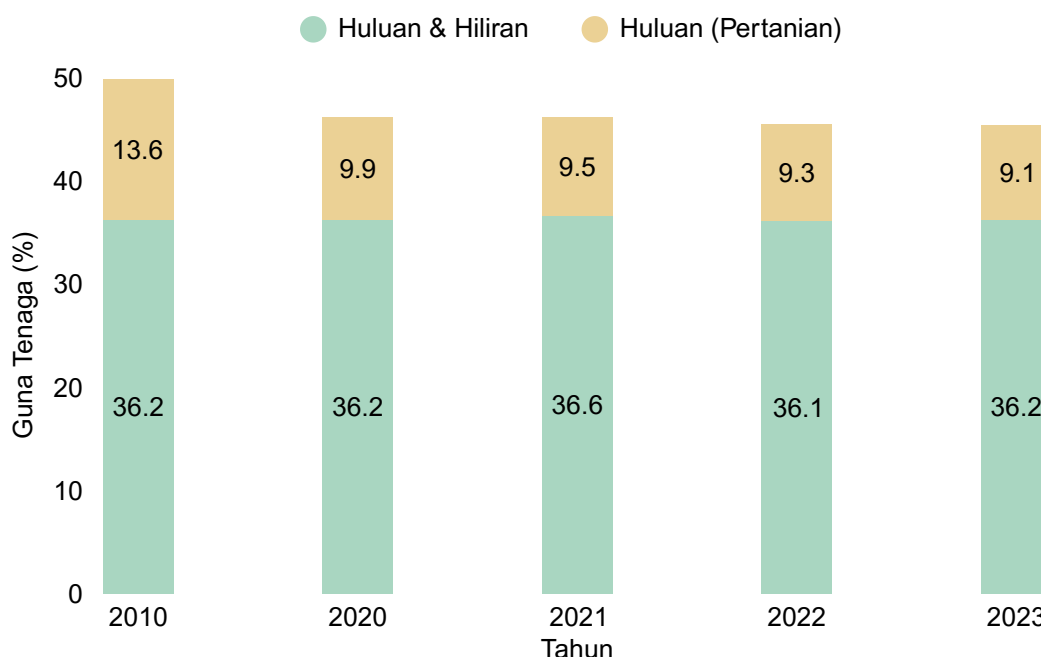
Sektor pertanian menjadi tulang belakang kepada guna tenaga luar bandar dalam pembangunan sosioekonomi di Malaysia. Namun, dalam kerangka peralihan struktur ekonomi yang lebih tertumpu kepada sektor Pembuatan dan Perkhidmatan, sumbangan sektor Pertanian kepada guna tenaga negara telah menyusut secara beransur-ansur. Namun, sektor ini masih memainkan fungsi strategik dalam menjamin keterjaminan makanan, kelestarian alam sekitar, dan kestabilan sosioekonomi masyarakat desa. Dalam konteks guna tenaga, struktur sektor pertanian didominasi oleh aktiviti hulan yang merangkumi penanaman, penternakan dan perikanan yang bersifat intensif buruh, terdedah kepada risiko harga komoditi dan menghadapi cabaran dari segi daya saing serta pemodenan teknologi.

Guna tenaga dalam segmen hulan ini terdiri daripada peladang, petani kecil, pekebun kecil getah dan kelapa sawit, penternak, nelayan, serta pekerja ladang yang kebanyakannya bekerja dalam sektor tidak formal atau separa formal dan berpendapatan rendah. Sebahagian besar daripada mereka juga terdiri daripada komuniti luar bandar, warga emas dan pekerja asing.

Selain itu, sektor pertanian menghadapi cabaran besar dalam menarik minat generasi muda untuk menceburi bidang ini. Persepsi bahawa pekerjaan dalam pertanian adalah pekerjaan yang sukar, berisiko tinggi, dan kurang berdaya saing dari segi pendapatan menyebabkan lebih ramai belia memilih untuk berhijrah ke bandar dan bekerja dalam sektor moden seperti perkilangan, teknologi dan perkhidmatan. Kekurangan tenaga kerja muda ini bukan sahaja menjejaskan kesinambungan sektor, malah melambatkan proses transformasi pertanian ke arah yang lebih moden dan berteknologi tinggi. Oleh itu, adalah penting untuk kerajaan dan pihak berkepentingan memperkenalkan dasar dan insentif yang lebih menarik seperti pembiayaan mudah, latihan teknikal, penggunaan teknologi pintar dan pemodenan rantaian bekalan.

Sektor pertanian kekal sebagai antara sektor yang signifikan dari segi penggunaan tenaga kerja dengan peratusan yang agak stabil sekitar 36.0 peratus sepanjang tempoh ini. Ini menunjukkan bahawa sektor ini masih memainkan peranan penting dalam menyediakan peluang pekerjaan di Malaysia. Pada tahun 2010, sebanyak 13.6 peratus tenaga kerja dalam sektor Pertanian terlibat dalam segmen ini. Namun, angka ini menurun secara konsisten kepada hanya 9.1 peratus pada tahun 2023 seperti di **Carta 1**.

Carta 1: Guna Tenaga Sektor Pertanian dan Segmen Hulu, 2010-2023

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Seiring dengan perubahan struktur sosioekonomi, guna tenaga sektor pertanian di peringkat hulu memperlihatkan perubahan yang ketara dari segi jumlah, agihan jantina dan struktur penyertaan. Pada tahun 2010, sektor ini mencatatkan penglibatan seramai 1.3 juta pekerja lelaki dan 0.4 juta pekerja perempuan seperti yang ditunjukkan dalam **Jadual 4**. Pada tahun 2023, jumlah tersebut menurun kepada 1.2 juta pekerja lelaki dan hanya 0.2 juta pekerja perempuan. Meskipun penurunan berlaku bagi kedua-dua jantina, kadar penyusutan dalam kalangan perempuan adalah lebih ketara berbanding pekerja lelaki dalam tempoh yang sama.

Jadual 4: Guna Tenaga Huluhan (Pertanian) mengikut Jantina, 2010-2023

('000)

Tahun	Jumlah	Lelaki	Perempuan
2010	1,614.9	1,253.8	361.1
2020	1,454.6	1,153.7	300.9
2021	1,408.8	1,171.5	237.2
2022	1,408.1	1,160.8	247.3
2023	1,437.4	1,195.9	241.6

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Jadual 5 menunjukkan agihan guna tenaga dalam segmen huluhan mengikut kumpulan umur bagi tahun 2010 hingga 2023. Perbandingan sumbangan guna tenaga dalam tempoh tersebut menunjukkan peningkatan ketara bagi kumpulan umur 25–34 tahun, iaitu daripada 405.3 ribu orang (25.1%) kepada 418.7 ribu orang (29.1%), dan kumpulan umur 35–44 tahun, daripada 344.7 ribu orang (21.3%) kepada 364.8 ribu orang (25.4%). Sebaliknya, sumbangan kumpulan umur 15–24 tahun menurun daripada 291.8 ribu orang (18.1%) kepada 192.8 ribu orang (13.4%). Kumpulan umur 45–54 tahun turut menyusut daripada 324.9 ribu orang (20.1%) kepada 259.4 ribu orang (18.0%), manakala 55–64 tahun turun daripada 248.2 ribu orang (15.4%) kepada 201.7 ribu orang (14.0%). Ini menunjukkan peningkatan dominasi guna tenaga dewasa muda dan pertengahan usia dalam segmen huluhan pertanian pada tahun 2023.

Jadual 5: Guna Tenaga Huluhan (Pertanian) mengikut Kumpulan Umur, 2010-2023

('000)

Tahun	Jumlah	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64
2010	1,614.9	291.8	405.3	344.7	324.9	248.2
2020	1,454.6	184.7	423.7	341.5	264.5	240.3
2021	1,408.8	188.1	411.5	368.3	233.6	207.2
2022	1,408.1	206.2	423.3	313.2	248.0	217.4
2023	1,437.4	192.8	418.7	364.8	259.4	201.7

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Dari segi kumpulan etnik, guna tenaga dalam segmen huluhan bagi tempoh 2010 hingga 2023 menunjukkan penurunan etnik Bumiputera dan India (**Jadual 6**). Etnik Bumiputera menurun daripada 948.7 ribu orang, menyumbang 58.7 peratus kepada keseluruhan guna tenaga segmen ini pada 2010, kepada 770.2 ribu orang (53.6%) pada 2023. Etnik India juga menyusut daripada 37.3 ribu orang (2.3%) kepada 28.0 ribu orang (1.9%). Sebaliknya, etnik Cina mencatat peningkatan daripada 124.1 ribu orang (7.7%) kepada 150.0 ribu orang (10.4%), manakala etnik Lain-lain turut meningkat sedikit daripada 14.8 ribu orang (0.9%) kepada 14.9 ribu orang (1.0%).

Jadual 6: Guna Tenaga Huluhan (Pertanian) mengikut Kumpulan Etnik, 2010-2023

('000)

Tahun	Jumlah warganegara	Bumiputera	Cina	India	Lain-lain
2010	1,124.9	948.7	124.1	37.3	14.8
2020	1,027.3	847.6	143.7	27.3	8.7
2021	898.9	744.1	112.0	29.7	13.0
2022	945.8	790.1	124.4	21.7	9.4
2023	963.1	770.2	150.0	28.0	14.9

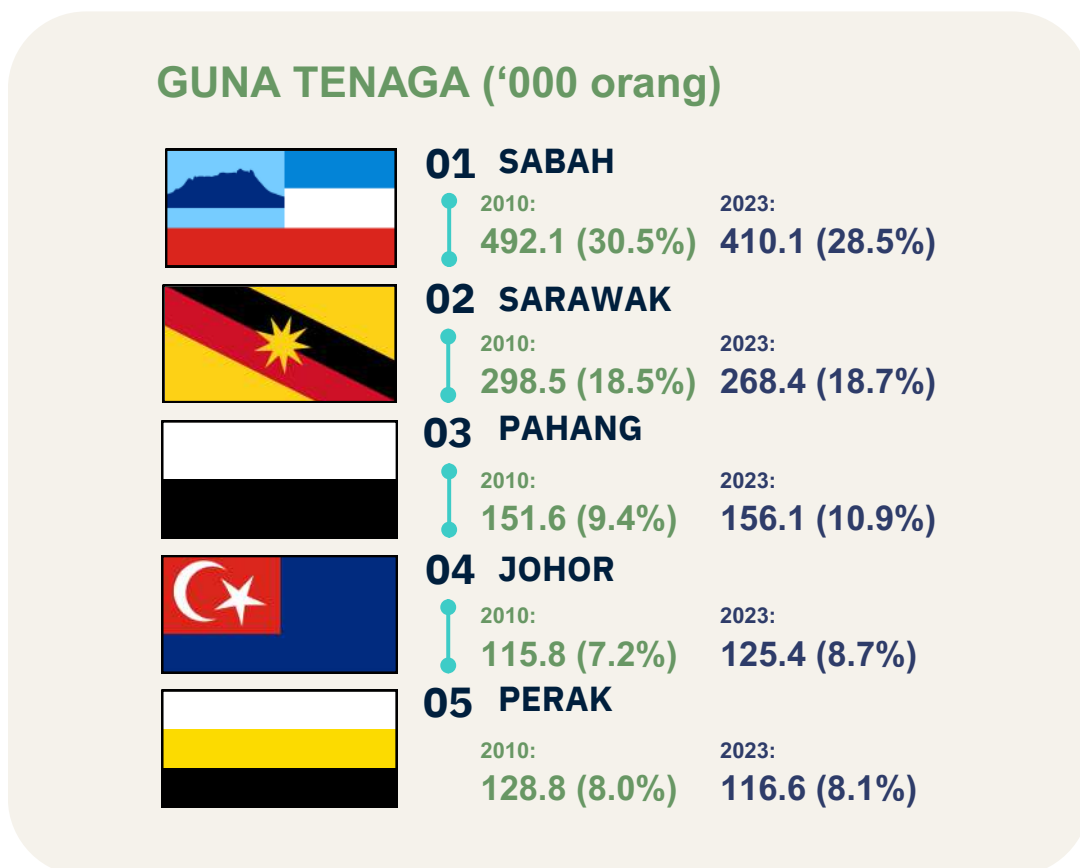
Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Paparan 4 menunjukkan lima (5) negeri yang mencatatkan guna tenaga tertinggi dalam segmen hulu. Secara keseluruhan, negeri Sabah dan Sarawak kekal merekodkan bilangan guna tenaga tertinggi dalam segmen ini, masing-masing mencatatkan 410.1 ribu orang (sumbangan: 28.5%) dan 268.4 ribu orang (sumbangan: 18.7%) pada tahun 2023. Jumlah ini mencerminkan dominasi aktiviti pertanian tradisional dan perladangan berskala besar seperti kelapa sawit, getah dan koko yang masih menjadi teras ekonomi luar bandar di kedua-dua negeri ini.

Negeri-negeri di Semenanjung Malaysia seperti Pahang, Johor dan Perak juga mengekalkan bilangan guna tenaga yang tinggi, masing-masing dengan 156.1 ribu (10.9%), 125.4 ribu (8.7%) dan 116.6 ribu (8.1%) pekerja pada 2023.

Paparan 4: Guna Tenaga Hulu (Pertanian) mengikut Negeri, 2010 & 2023

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Jadual 7: Guna Tenaga Hulu (Pertanian) mengikut Kewarganegaraan, 2010-2023

Tahun	Jumlah	Warganegara		Bukan Warganegara	
		Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)
2010	1,614.9	1,124.9	69.7	490.0	30.4
2020	1,454.6	1,027.3	70.6	427.3	29.4
2021	1,408.8	898.9	63.8	509.9	36.2
2022	1,408.1	945.6	67.2	462.5	32.8
2023	1,437.4	963.1	67.0	474.4	33.0

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Jadual 7 menunjukkan trend guna tenaga warganegara dalam segmen hulu pertanian dari tahun 2010 hingga 2023. Pada tahun 2010, jumlah guna tenaga warganegara direkodkan seramai 1.12 juta orang, merangkumi 69.7 peratus daripada keseluruhan guna tenaga dalam segmen ini. Jumlah ini menurun secara berperingkat kepada 898.9 ribu orang (63.8%) pada tahun 2021. Namun, bermula tahun 2022, bilangan tersebut kembali meningkat kepada 945.6 ribu orang (67.2%) dan seterusnya kepada 963.1 ribu orang (67.0%) pada tahun 2023. Sementara itu, guna tenaga bukan warganegara dalam segmen hulu pertanian berjumlah 490.0 ribu orang, mewakili 30.4 peratus daripada keseluruhan guna tenaga segmen ini. Pada tahun 2023, jumlah ini meningkat kepada 474.4 ribu orang, dengan sumbangan sebanyak 33.0 peratus, menunjukkan kebergantungan yang berterusan terhadap buruh asing dalam melaksanakan kerja-kerja intensif fizikal dalam sektor ini.

Jadual 8: Guna Tenaga Huluhan (Pertanian) mengikut Tahap Kemahiran, 2010-2023

Tahun	Jumlah	Mahir		Separuh Mahir		Berkemahiran Rendah	
		Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)
2010	1,614.9	67.5	4.2	1,472.6	91.2	74.8	4.6
2020	1,454.6	29.4	2.0	953.2	65.5	471.9	32.4
2021	1,408.8	99.5	7.1	803.8	57.1	505.4	35.9
2022	1,408.1	84.6	6.0	799.3	56.8	524.2	37.2
2023	1,437.4	97.4	6.8	801.7	55.8	538.3	37.4

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Pada tahun 2010, guna tenaga dalam segmen ini didominasi oleh pekerja separuh mahir yang merangkumi 91.2 peratus atau 1.5 juta orang, diikuti oleh pekerja berkemahiran rendah sebanyak 74.8 ribu orang (4.6%) dan pekerja mahir seramai 67.5 ribu orang (4.2%) seperti yang ditunjukkan dalam **Jadual 8**. Pada tahun 2023, sumbangan pekerja separuh mahir menurun kepada 801.7 ribu orang (55.8%), manakala pekerja berkemahiran rendah meningkat kepada 538.3 ribu orang (37.4%) dan pekerja mahir bertambah kepada 97.4 ribu orang (6.8%).

Muka surat ini sengaja dibiarkan kosong

GUNA TENAGA SEGMENT HILIRAN

Segmen hiliran dalam sektor Pertanian merangkumi aktiviti yang terlibat dalam pemprosesan, pengedaran dan penyampaian produk pertanian kepada pengguna akhir. Ini termasuk industri makanan dan minuman, pemprosesan hasil pertanian seperti pengilangan minyak sawit, pemprosesan getah dan kayu, pembungkusan dan penyimpanan serta perkhidmatan berkaitan seperti logistik pertanian, peruncitan agro-makanan dan pelancongan agro. Segmen ini memainkan peranan penting dalam menambah nilai kepada keluaran asas pertanian dan mewujudkan peluang pekerjaan di kawasan bandar dan luar bandar.

Secara keseluruhan, jumlah guna tenaga hiliran dalam sektor Pembuatan dan Perkhidmatan meningkat daripada 2.7 juta orang pada tahun 2010 kepada 4.3 juta orang pada tahun 2023 seperti yang ditunjukkan dalam **Jadual 9**. Peningkatan ini mencerminkan perluasan rantaian nilai sektor pertanian ke arah hiliran dengan sumbangan besar daripada subsektor perkhidmatan, khususnya perdagangan borong dan runcit serta perkhidmatan makanan dan minuman. Aktiviti dalam sektor pembuatan turut mencatat pertumbuhan stabil, khususnya dalam pemprosesan makanan, minuman dan tembakau.

Jadual 9: Guna Tenaga Hiliran (Pembuatan dan Perkhidmatan), 2010, 2020-2023

Tahun	Jumlah	Pembuatan		Perkhidmatan	
		Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)
2010	2,696.3	954.1	35.4	1,742.2	64.6
2020	3,876.8	1,178.4	30.4	2,698.4	69.6
2021	4,019.2	1,225.1	30.5	2,794.2	69.5
2022	4,064.0	1,186.2	29.2	2,877.8	70.8
2023	4,282.0	1,211.1	28.3	3,071.0	71.7

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Dari segi sumbangan aktiviti, subsektor Perkhidmatan menguasai lebih dari 60 peratus daripada keseluruhan guna tenaga hiliran bagi tempoh yang sama, daripada 64.6 peratus (1.7 juta orang) pada 2010 kepada 71.7 peratus (3.1 juta orang) pada 2023. Sementara itu, subsektor pembuatan menyumbang 28.3 peratus daripada keseluruhan guna tenaga hiliran pada 2023 (1.2 juta orang), berbanding 35.4 peratus pada 2010 (1.0 juta orang).

Guna Tenaga Segmen Hiliran (Pembuatan)

Guna tenaga di peringkat hiliran dalam sektor pembuatan dipecahkan mengikut aktiviti Pembuatan, makanan, minuman dan tembakau; serta Pembuatan bukan makanan seperti yang dipaparkan dalam **Jadual 10**. Jumlah guna tenaga dalam sektor ini mencatatkan pertumbuhan daripada 954.1 ribu orang pada tahun 2010 kepada 1,211.1 ribu orang pada 2023, iaitu peningkatan 257.0 ribu orang. Dalam tempoh yang sama, komposisi aktiviti pembuatan turut berubah, dengan subsektor Makanan, minuman dan tembakau meningkat daripada 307.4 ribu orang (sumbangan 32.2%) pada 2010 kepada 524.8 ribu orang (43.3%) pada 2023, manakala Pembuatan bukan makanan menyusut dari 646.7 ribu orang (67.8%) kepada 686.3 ribu orang (56.7%).

Jadual 10: Guna Tenaga Hiliran (Pembuatan) mengikut Aktiviti Berkaitan Pertanian, 2010-2023

Tahun	Jumlah	Pembuatan Makanan, Minuman dan Tembakau		Pembuatan Bukan Makanan	
		Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)
2010	954.1	307.4	32.2	646.7	67.8
2020	1,178.4	497.3	42.2	681.1	57.8
2021	1,225.1	447.2	36.5	777.8	63.5
2022	1,186.2	503.6	42.5	682.5	57.5
2023	1,211.1	524.8	43.3	686.3	56.7

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Jadual 11 menunjukkan peningkatan jumlah guna tenaga dalam subsektor pembuatan hiliran dari tahun 2010 hingga 2023 dengan lelaki kekal sebagai kumpulan majoriti. Pada 2010, lelaki merangkumi 61.8 peratus atau 589.9 ribu orang, manakala perempuan menyumbang 38.2 peratus (364.2 ribu orang). Penyertaan perempuan meningkat secara beransur-ansur dan mencapai 44.4 peratus pada 2020, mencerminkan pengurangan jurang jantina. Namun, semasa fasa awal pemulihan pandemik COVID-19, penyertaan perempuan menurun kepada 38.5 peratus pada 2021 dan 36.3 peratus pada 2022. Pada 2023, perempuan merekodkan 40.4 peratus daripada jumlah guna tenaga, menunjukkan kecenderungan berterusan ke arah peningkatan penglibatan perempuan dalam sektor ini.

Jadual 11: Guna Tenaga Hiliran (Pembuatan) mengikut Jantina, 2010-2023

Tahun	Jumlah	Lelaki		Perempuan	
		Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)
2010	954.1	589.9	61.8	364.2	38.2
2020	1,178.4	655.6	55.6	522.8	44.4
2021	1,225.1	753.2	61.5	471.9	38.5
2022	1,186.2	755.9	63.7	430.3	36.3
2023	1,211.1	721.6	59.6	489.4	40.4

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Perubahan komposisi umur seperti yang ditunjukkan dalam **Jadual 12** jelas memperlihatkan pengekal dominasi kumpulan umur produktif 25–34 dan 35–44 tahun serta peningkatan penyertaan kumpulan umur 55–64 tahun. Pada 2010, kumpulan umur 25–34 tahun masing-masing menyumbang sebanyak 33.8 peratus (322.8 ribu orang) dan kumpulan umur 35–44 tahun menyumbang sebanyak 23.9 peratus (228.1 ribu orang) daripada keseluruhan tenaga kerja pembuatan hiliran. Kumpulan umur 15–24 tahun pula menyumbang 20.1 peratus (191.4 ribu orang), manakala kumpulan umur 45–54 dan 55–64 tahun masing-masing menyumbang 16.4 peratus dan 5.8 peratus dalam guna tenaga segmen hiliran (pembuatan).

Jadual 12: Guna Tenaga Hiliran (Pembuatan) mengikut Kumpulan Umur, 2010-2023

Tahun	Jumlah	Kumpulan umur									
		15-24		25-34		35-44		45-54		55-64	
		Bilangan ('000)	(%)	Bilangan ('000)	(%)	Bilangan ('000)	(%)	Bilangan ('000)	(%)	Bilangan ('000)	(%)
2010	954.1	191.4	20.1	322.8	33.8	228.1	23.9	156.0	16.4	55.7	5.8
2020	1,178.4	200.1	17.0	397.7	33.7	273.5	23.2	204.2	17.3	102.9	8.7
2021	1,225.1	321.6	26.2	379.4	31.0	266.4	21.7	184.6	15.1	73.1	6.0
2022	1,186.2	211.3	17.8	391.9	33.0	300.8	25.4	196.6	16.6	85.7	7.2
2023	1,211.1	208.8	17.2	400.0	33.0	308.7	25.5	199.4	16.5	94.1	7.8

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Pada 2023, kumpulan umur 25–34 tahun mengekalkan peratus tertinggi guna tenaga iaitu sebanyak 33.0 peratus (400.0 ribu orang), manakala kumpulan umur 35–44 tahun meningkat kepada 25.5 peratus (308.7 ribu orang), menandakan penambahan pekerja berpengalaman dan berkemahiran dalam barisan pengeluaran. Kumpulan umur 45–54 tahun juga menunjukkan peningkatan sebanyak 16.5 peratus, manakala kumpulan 55–64 tahun meningkat lebih ketara kepada 7.8 peratus, mencerminkan cabaran penuaan tenaga kerja. Sebaliknya, penyertaan belia 15–24 tahun menurun kepada 17.2 peratus pada 2023, berbanding 20.1 peratus pada 2010.

Penyertaan Bumiputera di kalangan warganegara dalam subsektor pembuatan hiliran meningkat daripada 59.8 peratus (441.9 ribu orang) pada 2010 kepada 66.4 peratus (665.8 ribu orang) pada 2023, manakala peratus sumbangan pekerja etnik Cina dan India masing-masing menurun daripada 28.8 peratus kepada 24.4 peratus, dan 10.8 peratus kepada 8.4 peratus seperti yang diperincikan dalam **Jadual 13**.

Jadual 13: Guna Tenaga Hiliran (Pembuatan) mengikut Kumpulan Etnik, 2010-2023

Tahun	Bumiputera		Cina		India		Lain-lain	
	Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)
2010	441.9	59.8	213.1	28.8	80.1	10.8	4.2	0.6
2020	617.0	62.8	271.9	27.7	88.7	9.0	5.5	0.6
2021	618.2	63.9	254.3	26.3	86.0	8.9	9.0	0.9
2022	620.6	65.1	237.8	25.0	89.1	9.4	5.3	0.6
2023	665.8	66.4	244.6	24.4	83.9	8.4	8.5	0.8

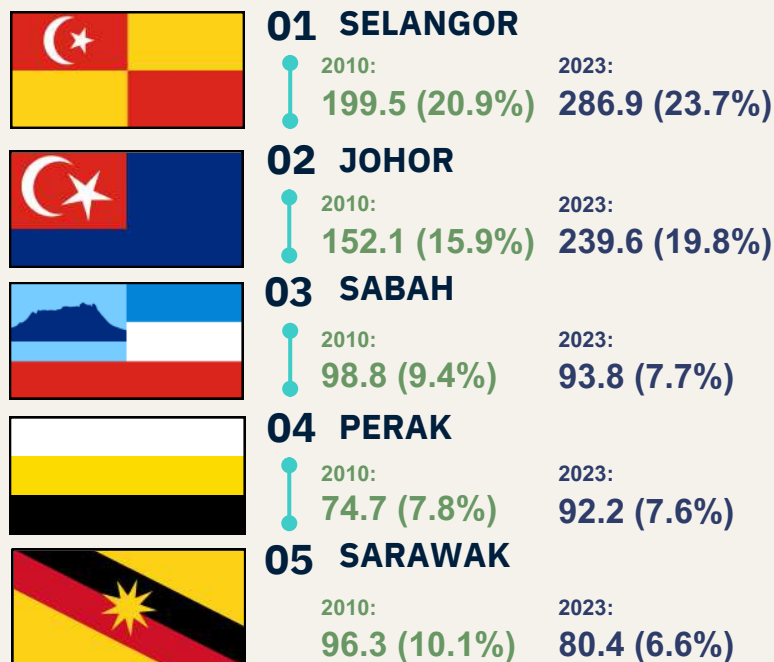
Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Pada tahun 2023, lima negeri yang mencatatkan sumbangan tertinggi dalam guna tenaga sektor pembuatan bagi segmen hiliran pertanian ialah Selangor (23.7%), diikuti oleh Johor (19.8%), Sabah (7.7%), Perak (7.6%), dan Sarawak (6.6%). Secara kumulatif, kelima-lima negeri ini menyumbang sebanyak 65.4 peratus daripada keseluruhan guna tenaga sektor pembuatan berkaitan pertanian di negara ini, sekali gus mencerminkan penumpuan aktiviti perindustrian hiliran di kawasan-kawasan strategik.

Paparan 5: Guna Tenaga Hiliran (Pembuatan) mengikut Negeri, 2010 dan 2023

GUNA TENAGA ('000)

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Pada tahun 2010, guna tenaga warganegara dalam sektor pembuatan hiliran berjumlah 739.3 ribu orang, manakala bukan warganegara seramai 214.8 ribu orang. Sepanjang tempoh 2010 hingga 2020, jumlah warganegara meningkat kepada 983.0 ribu orang, seterusnya kepada 1,002.8 ribu orang pada 2023 seperti di **Jadual 14**. Trend ini menunjukkan peningkatan berterusan dalam penyertaan tenaga kerja tempatan, terutama selepas pandemik, yang mencerminkan pemulihan sektor yang lebih inklusif kepada warganegara.

Jadual 14: Guna Tenaga Hiliran (Pembuatan) mengikut Kewarganegaraan, 2010-2023

Tahun	Jumlah	Warganegara		Bukan Warganegara	
		Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)
2010	954.1	739.3	77.5	214.8	22.5
2020	1,178.4	983.0	83.4	195.3	16.6
2021	1,225.1	967.5	79.0	257.6	21.0
2022	1,186.2	952.7	80.3	233.5	19.7
2023	1,211.1	1,002.8	82.8	208.3	17.2

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Peratus sumbangan bukan warganegara menunjukkan trend penurunan dari 22.5 peratus (214.8 ribu orang) pada tahun 2010 kepada 16.6 peratus (195.3 ribu orang) pada tahun 2020. Namun, pada tahun 2021, peratus bukan warganegara meningkat dengan ketara kepada 21.0 peratus (257.6 ribu orang), yang disebabkan oleh keperluan mendesak sepanjang pandemik COVID-19 untuk mengatasi kekurangan tenaga kerja tempatan dalam sektor penting ini. Selepas itu, peratusan bukan warganegara menurun semula kepada 19.7 peratus (233.5 ribu orang) pada 2022 dan terus merosot kepada 17.2 peratus (208.3 ribu orang) pada 2023.

Dalam aktiviti Pembuatan makanan, minuman dan tembakau seperti yang ditunjukkan di **Jadual 15**, jumlah tenaga kerja meningkat daripada 307.4 ribu orang pada 2010 kepada 524.8 ribu orang pada 2023. Peratusan sumbangan warganegara adalah kekal dominan iaitu mencatatkan 81.5 peratus (250.4 ribu orang) pada 2010, menurun kepada 78.4 peratus (394.8 ribu orang) pada 2022, sebelum naik semula kepada 85.5 peratus (448.8 ribu orang) pada 2023. Sebaliknya, peratus bukan warganegara dalam aktiviti ini menurun daripada 18.5 peratus (57.0 ribu orang) pada 2010 kepada 14.5 peratus (76.0 ribu orang) pada 2023.

Jadual 15: Guna Tenaga Hiliran (Pembuatan) mengikut Aktiviti dan Kewarganegaraan, 2010-2023

Tahun	Pembuatan Makanan, Minuman dan Tembakau					Pembuatan Bukan Makanan				
	Jumlah ('000)	Warganegara		Bukan Warganegara		Jumlah ('000)	Warganegara		Bukan Warganegara	
		Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)		Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)
2010	307.4	250.4	81.5	57.0	18.5	646.7	488.9	75.6	157.8	24.4
2020	497.3	419.7	84.4	77.6	15.6	681.1	563.3	82.7	117.7	17.3
2021	447.2	397.0	88.8	50.2	11.2	777.8	570.5	73.3	207.3	26.7
2022	503.6	394.8	78.4	108.8	21.6	682.5	557.9	81.7	124.7	18.3
2023	524.8	448.8	85.5	76.0	14.5	686.3	553.9	80.7	132.3	19.3

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Bagi aktiviti Pembuatan bukan makanan, jumlah guna tenaga juga meningkat daripada 646.7 ribu orang pada 2010 kepada 686.3 ribu orang pada 2023. Walaupun warganegara mendominasi dengan peratus sumbangan 75.6 peratus (488.9 ribu orang) pada 2010, peratus ini meningkat kepada 82.7 peratus (563.3 ribu orang) pada 2020, susut ke 73.3 peratus (570.5 ribu orang) pada 2021, kemudian stabil pada 80.7 peratus (553.9 ribu orang) pada 2023. Peratus bukan warganegara bagi subsektor ini turun daripada 24.4 peratus (157.8 ribu orang) pada 2010 kepada 19.3 peratus (132.3 ribu orang) pada 2023.

Pada 2010, pekerja separuh mahir membentuk majoriti dengan 728.7 ribu (76.4%), diikuti oleh mahir 152.7 ribu (16.0%) dan berkemahiran rendah 72.7 ribu (7.6%). Pada tahun 2023, pekerja separuh mahir masih merupakan kumpulan terbesar dengan 862.5 ribu (71.2%), manakala pekerja mahir meningkat ketara kepada 254.7 ribu (21.0%). Pekerja berkemahiran rendah pula menurun kepada 93.8 ribu (7.7%). Perubahan ini menunjukkan peningkatan keperluan terhadap tenaga kerja yang lebih mahir, sementara bilangan pekerja berkemahiran rendah kekal rendah.

Jadual 16: Guna Tenaga Hiliran (Pembuatan) mengikut Tahap Kemahiran, 2010-2023

Tahun	Jumlah	Mahir		Separuh Mahir		Berkemahiran Rendah	
		Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)
2010	954.1	152.7	16.0	728.7	76.4	72.7	7.6
2020	1,178.4	236.9	20.1	874.1	74.2	67.4	5.7
2021	1,225.1	208.6	17.0	842.2	68.7	174.2	14.2
2022	1,186.2	267.8	22.6	803.1	67.7	115.3	9.7
2023	1,211.1	254.7	21.0	862.5	71.2	93.8	7.7

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Guna Tenaga Segmen Hiliran (Perkhidmatan)

Guna Tenaga Segmen Hiliran perkhidmatan yang merangkumi aktiviti perdagangan borong dan runcit, pengangkutan dan penyimpanan, serta makanan dan minuman seperti di **Jadual 17** telah menunjukkan pertumbuhan yang konsisten dari tahun 2010 hingga 2023. Jumlah keseluruhan tenaga kerja dalam tiga subsektor ini telah meningkat daripada 1.7 juta orang pada tahun 2010 kepada 3.1 juta orang pada tahun 2023.

Jadual 17: Guna Tenaga Hiliran (Perkhidmatan) mengikut Aktiviti Berkaitan Pertanian, 2010-2023

Tahun	Jumlah	Perdagangan Borong dan Runcit		Pengangkutan dan Penyimpanan		Makanan dan Minuman	
		Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)
2010	1,742.2	711.1	40.8	298.6	17.1	732.5	42.0
2020	2,698.4	1,051.2	39.0	399.1	14.8	1,248.1	46.3
2021	2,794.2	1,084.4	38.8	444.6	15.9	1,265.2	45.3
2022	2,877.8	1,138.5	39.6	435.4	15.1	1,303.9	45.3
2023	3,071.0	1,221.5	39.8	431.3	14.0	1,418.1	46.2

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Aktiviti Makanan dan minuman mencatatkan pertumbuhan paling ketara. Pada tahun 2010, sektor ini menyumbang 42.0 peratus daripada jumlah guna tenaga dalam perkhidmatan hiliran dengan 732.5 ribu orang. Jumlah ini meningkat kepada 1.4 juta orang pada tahun 2023, menyumbang 46.2 peratus daripada keseluruhan guna tenaga dalam segmen ini. Bagi subsektor perdagangan borong dan runcit, jumlah guna tenaga meningkat daripada 711.1 ribu orang pada tahun 2010 kepada 1.2 juta orang pada tahun 2023.

Sementara itu, aktiviti pengangkutan dan penyimpanan pula mencatatkan pertumbuhan yang sederhana bagi tempoh tersebut. Bilangan guna tenaga dalam aktiviti ini meningkat daripada 298.6 ribu orang (17.1%) pada tahun 2010 kepada 431.3 ribu orang (14.0%) pada tahun 2023.

Jadual 18 memaparkan guna tenaga mengikut jantina dalam segmen hiliran perkhidmatan. Pada tahun 2010 lelaki merangkumi 61.1 peratus daripada jumlah guna tenaga (1.06 juta orang), manakala perempuan menyumbang 38.9 peratus (678.1 ribu orang). Pada tahun 2023, bilangan lelaki meningkat kepada 1.7 juta orang, namun sumbangannya kepada keseluruhan guna tenaga menurun kepada 54.2 peratus. Sebaliknya, guna tenaga perempuan meningkat ketara daripada 678.1 ribu orang kepada 1.4 juta orang (45.8%).

Jadual 18: Guna Tenaga Hiliran (Perkhidmatan) mengikut Jantina, 2010-2023

Tahun	Jumlah	Lelaki		Perempuan	
		Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)
2010	1,742.2	1,064.1	61.1	678.1	38.9
2020	2,698.4	1,579.9	58.5	1,118.5	41.5
2021	2,794.2	1,471.5	52.7	1,322.6	47.3
2022	2,877.8	1,601.2	55.6	1,276.6	44.4
2023	3,071.0	1,663.3	54.2	1,407.7	45.8

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Kumpulan umur 25–34 tahun kekal sebagai penyumbang tertinggi kepada segmen ini bagi tempoh 2010 hingga 2023 seperti yang dipaparkan dalam **Jadual 19**. Bilangan guna tenaga dalam kumpulan ini meningkat daripada 486.5 ribu orang (27.9%) pada tahun 2010 kepada 894.9 ribu orang (29.1%) pada tahun 2023. Ini diikuti oleh kumpulan umur 35–44 tahun dengan 23.3 peratus (406.0 ribu), 15–24 tahun sebanyak 22.2 peratus (387.1 ribu), kumpulan umur 45–54 tahun sebanyak 18.3 peratus (318.7 ribu), dan kumpulan umur 55–64 tahun sebanyak 8.3 peratus (143.8 ribu).

Jadual 19: Guna Tenaga Hiliran (Perkhidmatan) mengikut Kumpulan Umur, 2010-2023

Tahun	Jumlah	Kumpulan umur									
		15-24		25-34		35-44		45-54		55-64	
		Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)
2010	1,742.2	387.1	22.2	486.5	27.9	406.0	23.3	318.7	18.3	143.8	8.3
2020	2,698.4	557.7	20.7	818.3	30.3	635.3	23.5	435.6	16.1	251.6	9.3
2021	2,794.2	602.2	21.6	861.0	30.8	681.0	24.4	418.0	15.0	231.9	8.3
2022	2,877.8	610.3	21.2	859.6	29.9	678.1	23.6	463.5	16.1	266.4	9.3
2023	3,071.0	681.2	22.2	894.9	29.1	744.3	24.2	474.1	15.4	276.5	9.0

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Pada tahun 2023, kumpulan umur 25–34 tahun kekal sebagai penyumbang tertinggi dengan 29.1 peratus (894.9 ribu), diikuti oleh kumpulan umur 35–44 tahun sebanyak 24.2 peratus (744.3 ribu), kumpulan umur 15–24 tahun sebanyak 22.2 peratus (681.2 ribu), kumpulan umur 45–54 tahun sebanyak 15.4 peratus (474.1 ribu), dan kumpulan umur 55–64 tahun sebanyak 9.0 peratus (276.5 ribu). Walaupun trend agihan umur dilihat sama, terdapat peningkatan ketara dari segi bilangan dalam hampir semua kumpulan umur, khususnya bagi kumpulan umur 25–34 dan 35–44 tahun. Penyertaan belia kekal stabil dari segi peratusan, namun meningkat secara mutlak, manakala kumpulan yang lebih berumur menunjukkan peningkatan bilangan dan peratusan sederhana, sejajar dengan dasar pemanjangan usia bekerja dan penglibatan aktif warga emas dalam pasaran buruh.

Sementara itu, guna tenaga warganegara Malaysia dalam segmen hiliran sektor perkhidmatan meningkat dengan ketara dari 1.6 juta orang pada tahun 2010 kepada 2.7 juta orang pada tahun 2023. Analisis mengikut kumpulan etnik seperti dalam **Jadual 20** menunjukkan bahawa penyertaan Bumiputera terus mendominasi segmen ini, diikuti oleh etnik Cina, India dan Lain-lain.

Jadual 20: Guna Tenaga Hiliran (Perkhidmatan) mengikut Kumpulan Etnik, 2010-2023

Tahun	Bumiputera		Cina		India		Lain-lain	
	Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)
2010	936.5	60.4	483.4	31.2	119.2	7.7	12.6	0.8
2020	1,575.2	65.4	639.5	26.6	170.5	7.1	21.8	0.9
2021	1,618.2	64.6	664.7	26.5	204.0	8.1	19.4	0.8
2022	1,757.3	66.4	691.1	26.1	180.9	6.8	17.9	0.7
2023	1,781.7	66.5	699.8	26.1	181.7	6.8	14.7	0.5

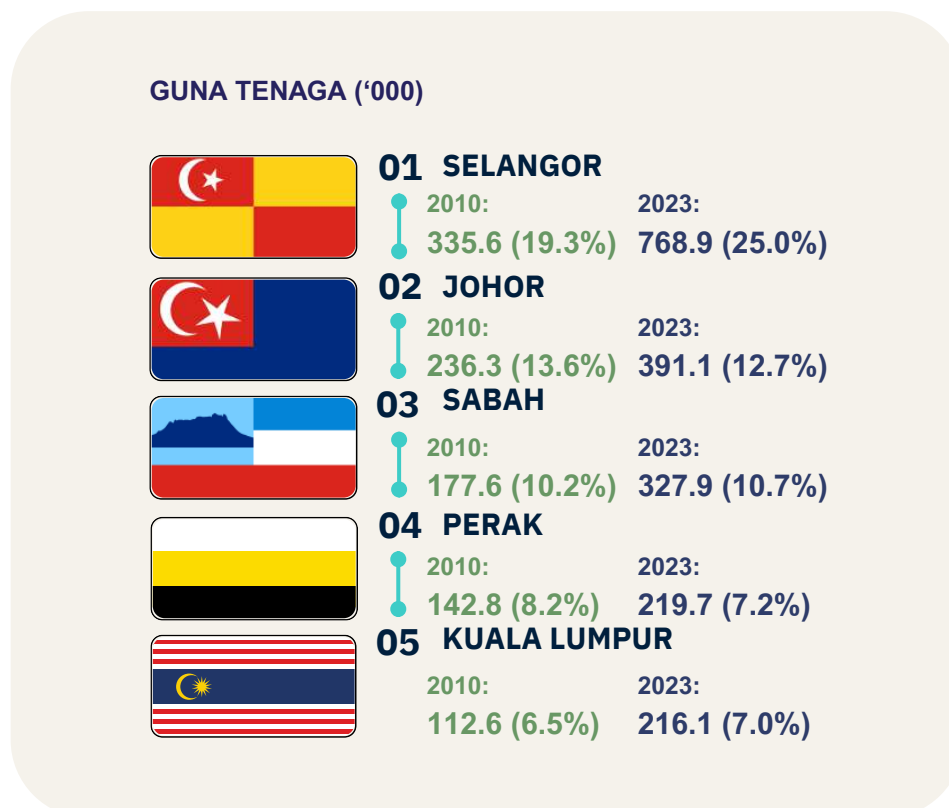
Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Bumiputera mencatatkan peningkatan tertinggi dari segi bilangan dan peratusan dikalangan warganegara, iaitu daripada 936.5 ribu orang (60.4%) pada tahun 2010 kepada 1.8 juta orang (66.5%) pada tahun 2023. Sementara itu, etnik Cina menunjukkan peningkatan dalam bilangan tenaga kerja daripada 483.4 ribu orang kepada 699.8 ribu orang, namun peratusannya menurun daripada 31.2 peratus (2010) kepada 26.1 peratus (2023). Bagi etnik India, bilangan guna tenaga meningkat daripada 119.2 ribu orang (7.7%) pada tahun 2010 kepada 181.7 ribu orang (6.8%) pada tahun 2023, namun peratusan menunjukkan sedikit penurunan. Kumpulan etnik Lain-lain menunjukkan bilangan guna tenaga yang kecil namun berkurang dari 12.6 ribu orang (0.8%) pada 2010 kepada 14.7 ribu orang (0.5%) pada 2023.

Lima negeri yang secara konsisten mencatatkan guna tenaga tertinggi dalam segmen hiliran (Perkhidmatan) ialah Selangor, Johor, Sabah, Perak dan Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur. Pada tahun 2010, kelima-lima negeri ini menyumbang secara kolektif sebanyak 57.8 peratus daripada keseluruhan guna tenaga sektor perkhidmatan, dengan sumbangan tertinggi datang dari Selangor (19.3%), diikuti oleh Johor (13.6%), Sabah (10.2%), Perak (8.2%) dan Kuala Lumpur (6.5%). Pada tahun 2023, jumlah guna tenaga kesemua negeri ini meningkat secara ketara, dengan sumbangan keseluruhan berjumlah 62.6 peratus. Selangor kekal mendahului dengan peningkatan sumbangan kepada 25.0 peratus, manakala Kuala Lumpur mencatat peningkatan peratus sumbangan kepada 7.0 peratus. Sebaliknya, Johor, Perak dan Sabah menunjukkan peningkatan bilangan guna tenaga namun peratus sumbangan masing-masing kekal stabil atau sedikit menurun. Perkembangan ini mencerminkan peranan yang semakin dominan oleh kawasan Lembah Klang dalam sektor perkhidmatan negara, seiring dengan pertumbuhan pesat aktiviti ekonomi dan urbanisasi di rantau tersebut.

Paparan 6: Guna Tenaga Hiliran (Perkhidmatan) mengikut Negeri, 2020 - 2023

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Guna tenaga warganegara dalam segmen hiliran perkhidmatan kekal dominan sepanjang tempoh 2010 hingga 2023. Warganegara secara konsisten menyumbang melebihi 87 peratus daripada jumlah keseluruhan guna tenaga dalam segmen ini, mencerminkan pergantungan utama kepada tenaga kerja tempatan dalam bidang berkaitan perkhidmatan pertanian seperti peruncitan hasil tani, logistik, pemprosesan makanan, dan penyimpanan.

Pada tahun 2010, seramai 1.6 juta warganegara terlibat dalam segmen ini, mewakili 89.1 peratus daripada jumlah keseluruhan 1.7 juta orang. Jumlah ini meningkat kepada 2.7 juta orang (87.2%) pada tahun 2023. Peningkatan signifikan berlaku antara tahun 2020 hingga 2022 apabila peratusan guna tenaga warganegara meningkat daripada 89.2 peratus kepada 92.0 peratus. Namun begitu, pada tahun 2023, penyertaan guna tenaga bukan warganegara mencatat peningkatan mendadak kepada 393.0 ribu orang atau 12.8 peratus daripada keseluruhan guna tenaga dalam segmen ini.

Jadual 21: Guna Tenaga Hiliran (Perkhidmatan) mengikut Kewarganegaraan, 2010-2023

Tahun	Jumlah	Warganegara		Bukan Warganegara	
		Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)
2010	1,742.2	1,551.7	89.1	190.5	10.9
2020	2,698.4	2,407.1	89.2	291.3	10.8
2021	2,794.2	2,506.3	89.7	287.9	10.3
2022	2,877.8	2,647.1	92.0	230.7	8.0
2023	3,071.0	2,677.9	87.2	393.0	12.8

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Trend penyertaan guna tenaga warganegara dan bukan warganegara dalam tiga aktiviti utama segmen hiliran Perkhidmatan iaitu Perdagangan borong dan runcit, Pengangkutan dan penyimpanan, serta Makanan dan minuman adalah seperti di **Jadual 22**.

Jumlah guna tenaga dalam Perdagangan Borong dan Runcit meningkat daripada 711.1 ribu orang pada tahun 2010 kepada 1.2 juta orang pada tahun 2023, iaitu peningkatan sebanyak 510.4 ribu orang dalam tempoh 13 tahun. Penyertaan warganegara menunjukkan dominasi yang konsisten, namun menurun sedikit daripada 90.0 peratus pada tahun 2010 kepada 86.7 peratus pada 2023. Sebaliknya bukan warganegara mencatatkan peningkatan daripada 71.4 ribu orang (2010) kepada 162.5 ribu orang (2023) dengan peratus sumbangan turut meningkat daripada 10.0 peratus (2010) kepada 13.3 peratus (2023).

Jadual 22: Guna Tenaga Hiliran (Perkhidmatan) mengikut Aktiviti Perdagangan Borong & Runcit dan Kewarganegaraan, 2010-2023

Tahun	Jumlah	Warganegara		Bukan Warganegara	
		Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)
2010	711.1	639.7	90.0	71.4	10.0
2020	1,051.2	920.6	87.6	130.6	12.4
2021	1,084.4	990.2	91.3	94.2	8.7
2022	1,138.5	1,066.4	93.7	72.0	6.3
2023	1,221.5	1,059.0	86.7	162.5	13.3

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Aktiviti Pengangkutan dan penyimpanan memperlihatkan tahap dominasi warganegara yang paling tinggi antara aktiviti sektor perkhidmatan dengan peratus sumbangan melebihi 96 peratus sepanjang tempoh 2010 hingga 2023. Pada tahun 2023, seramai 423.5 ribu warganegara (98.2%) bekerja dalam aktiviti ini, berbanding hanya 7.8 ribu bukan warganegara (1.8%).

Jadual 23: Guna Tenaga Hiliran (Perkhidmatan) mengikut Aktiviti Pengangkutan & Penyimpanan dan Kewarganegaraan, 2010-2023

Tahun	Jumlah	Warganegara		Bukan Warganegara	
		Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)
2010	298.6	288.1	96.5	10.5	3.5
2020	399.1	384.9	96.5	14.2	3.5
2021	444.6	431.6	97.1	12.9	2.9
2022	435.4	429.5	98.6	6.0	1.4
2023	431.3	423.5	98.2	7.8	1.8

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Jumlah guna tenaga dalam aktiviti berkaitan makanan dan minuman meningkat dengan ketara daripada 732.5 orang (2010) kepada 1.4 juta orang (2023), peningkatan sebanyak 93.6 peratus. Namun, peratusan bukan warganegara dalam sektor ini juga menunjukkan peningkatan, daripada 14.8 peratus pada tahun 2010 kepada 15.7 peratus pada tahun 2023.

Jadual 24: Guna Tenaga Hiliran (Perkhidmatan) mengikut Aktiviti Makanan & Minuman dan Kewarganegaraan, 2010-2023

Tahun	Jumlah	Warganegara		Bukan Warganegara	
		Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)
2010	732.5	623.9	85.2	108.6	14.8
2020	1,248.1	1,101.6	88.3	146.6	11.7
2021	1,265.2	1,084.5	85.7	180.7	14.3
2022	1,303.9	1,151.2	88.3	152.7	11.7
2023	1,418.1	1,195.4	84.3	222.8	15.7

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Sepanjang tempoh 13 tahun (2010-2023), berlaku peningkatan dalam jumlah guna tenaga hiliran perkhidmatan kepada 3.07 juta orang pada tahun 2023, iaitu peningkatan sebanyak 76.3 peratus atau 1.3 juta orang. Struktur guna tenaga dalam segmen hiliran bagi sektor perkhidmatan dari tahun 2010 hingga 2023 memperlihatkan perubahan yang signifikan dari segi komposisi tahap kemahiran pekerja. Seperti yang dipaparkan dalam **Jadual 25**, pada tahun 2010, guna tenaga sektor ini berjumlah 1.7 juta orang, dengan 14.3 peratus adalah pekerja mahir, 72.6 peratus separuh mahir dan 13.1 peratus berkemahiran rendah.

Jadual 25: Guna Tenaga Hiliran (Perkhidmatan) mengikut Tahap Kemahiran, 2010-2023

Tahun	Jumlah	Mahir		Separuh Mahir		Berkemahiran Rendah	
		Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)	Bilangan ('000)	Peratus (%)
2010	1,742.2	249.3	14.3	1,264.3	72.6	228.6	13.1
2020	2,698.4	303.9	11.3	2,219.7	82.3	174.8	6.5
2021	2,794.2	316.6	11.3	2,334.1	83.5	143.5	5.1
2022	2,877.8	375.8	13.1	2,270.3	78.9	231.7	8.1
2023	3,071.0	372.0	12.1	2,428.2	79.1	270.8	8.8

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Dari segi komposisi, pekerja separuh mahir kekal sebagai kumpulan terbesar dalam guna tenaga sektor perkhidmatan hiliran. Peratusan kumpulan ini meningkat kepada 82.3 peratus pada tahun 2020 dan kekal dominan pada tahun 2023 dengan 79.1 peratus. Dalam tempoh yang sama, jumlah pekerja mahir turut menunjukkan peningkatan daripada 249.3 ribu orang pada 2010 kepada 372.0 ribu orang pada 2023. Walau bagaimanapun, dari segi peratusan, pekerja mahir hanya menyumbang 12.1 peratus pada tahun 2023, iaitu penurunan sedikit berbanding 14.3 peratus pada tahun 2010. Sementara itu, pekerja berkemahiran rendah mencatatkan penurunan ketara dari segi peratusan, daripada 13.1 peratus pada tahun 2010 kepada 5.1 peratus pada tahun 2021, sebelum meningkat semula kepada 8.8 peratus pada tahun 2023.

Muka surat ini sengaja dibiarkan kosong

GAJI DAN UPAH KESELURUHAN

Gaji dan upah merupakan elemen penting dalam pasaran buruh, terutama aktiviti pertanian dari huluhan ke hiliran, yang mewakili imbuhan kepada tenaga kerja atas sumbangan mereka dalam pelbagai sektor ekonomi. Setiap sektor pekerjaan di Malaysia (pertanian, pengkuarian, pembuatan, pembinaan dan perkhidmatan) menawarkan struktur gaji dan upah yang berbeza, dipengaruhi oleh faktor seperti tahap kemahiran, kewarganegaraan serta lokasi geografi.

Secara keseluruhan, bilangan penerima gaji menunjukkan peningkatan ketara daripada 7.2 juta orang pada tahun 2010 kepada 10.1 juta orang pada tahun 2023 seperti yang ditunjukkan pada **Jadual 26**. Antara sektor yang mencatatkan peningkatan terbesar ialah sektor perkhidmatan, meningkat daripada 4.8 juta kepada 7.2 juta, menjadikannya sektor dominan dari segi guna tenaga. Sektor pembuatan juga menunjukkan pertumbuhan stabil, daripada 1.5 juta pada 2010 kepada 1.9 juta pada 2023. Sebaliknya, sektor perlombongan & pengkuarian mencatatkan pertumbuhan yang lebih perlahan, dengan purata bilangan penerima kekal sekitar 74.4 ribu hingga 77.2 ribu orang sepanjang tempoh tersebut.

Jadual 26: Bilangan Penerima Gaji & Upah Keseluruhan mengikut Sektor, 2010-2023

(‘000)

Tahun	Jumlah	Pertanian	Perlombongan & pengkuarian	Pembuatan	Pembinaan	Perkhidmatan
2010	7,149.2	223.2	52.4	1,480.4	582.7	4,810.5
2020 ^r	9,456.0	267.6	77.9	1,786.0	694.2	6,630.3
2021 ^r	9,769.0	273.1	74.4	1,919.9	683.1	6,818.5
2022 ^r	9,996.4	282.3	76.0	1,945.3	629.4	7,063.4
2023	10,105.4	284.4	77.2	1,944.3	628.1	7,171.4

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Selain itu, purata gaji & upah bulanan juga meningkat secara berterusan, menunjukkan peningkatan dalam tahap pendapatan pekerja. Pada tahun 2010, purata gaji bulanan keseluruhan adalah RM1,500 dan terus meningkat kepada RM2,602 pada tahun 2023. Sektor dengan purata gaji bulanan tertinggi sepanjang tempoh tersebut ialah sektor perlombongan & pengkuarian, yang meningkat daripada RM2,800 pada 2010 kepada RM4,295 pada 2023. Sebaliknya, sektor pertanian mencatatkan purata gaji bulanan paling rendah, walaupun meningkat daripada RM780 kepada RM1,593 seperti yang ditunjukkan pada **Jadual 27**.

Jadual 27: Purata Gaji & Upah Keseluruhan mengikut Sektor, 2010-2023

(RM)

Tahun	Jumlah	Pertanian	Perlombongan & pengkuarian	Pembuatan	Pembinaan	Perkhidmatan
2010	1,500	780	2,800	1,270	1,200	1,615
2020 ^r	2,076	1,326	3,356	1,913	1,870	2,242
2021 ^r	2,256	1,517	4,014	1,980	1,797	2,484
2022 ^r	2,429	1,555	4,237	2,150	1,919	2,552
2023	2,602	1,593	4,295	2,360	2,044	2,770

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Penengah gaji bulanan juga menunjukkan trend menaik dari RM1,936 pada tahun 2010 kepada RM3,441 pada tahun 2023. Sektor perlombongan & pengkuarian mencatatkan penengah gaji bulanan tertinggi, iaitu RM5,623 pada 2023 berbanding RM3,544 pada 2010. Sementara itu, sektor pertanian kekal sebagai sektor dengan penengah gaji bulanan paling rendah, iaitu RM2,204 pada 2023 (**Jadual 28**).

Jadual 28: Penengah Gaji & Upah Keseluruhan mengikut Sektor, 2010-2023

(RM)

Tahun	Jumlah	Pertanian	Perlombongan & pengkuarian	Pembuatan	Pembinaan	Perkhidmatan
2010	1,936	1,159	3,544	1,691	1,646	2,064
2020 ^r	2,954	1,622	4,981	2,569	2,584	3,126
2021 ^r	3,049	1,786	4,976	2,635	2,427	3,257
2022 ^r	3,219	1,948	5,337	2,846	2,616	3,403
2023	3,441	2,204	5,623	3,052	2,903	3,619

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Secara keseluruhannya, data gaji & upah bulanan pekerja menunjukkan peningkatan dalam bilangan penerima gaji, purata dan penengah gaji & upah bulanan dari tahun 2010 hingga 2023. Peningkatan ini mengilustrasikan perkembangan ekonomi yang menyumbang kepada kenaikan pendapatan pekerja. Walau bagaimanapun, terdapat perbezaan ketara antara sektor, di mana sektor perlombongan & pengkuarian menikmati gaji tertinggi manakala sektor pertanian kekal di tangga paling bawah.

Gaji & Upah Segmen Hulan dan Hiliran

Bagi segmen hulan, purata gaji bulanan telah meningkat daripada RM876 pada tahun 2010 kepada RM1,709 pada tahun 2023 seperti yang ditunjukkan pada **Jadual 29**. Penengah gaji bulanan pula meningkat daripada RM700 kepada RM1,529 dalam tempoh yang sama. Kenaikan gaji ini menunjukkan penambahbaikan dalam pendapatan pekerja sektor pertanian, walaupun masih kekal sebagai sektor dengan tahap gaji paling rendah berbanding sektor lain di peringkat hiliran.

Jadual 29: Purata dan Penengah Gaji & Upah Hulan, 2010-2023

(RM)		
Tahun	Purata	Penengah
2010	876	700
2020 ^r	1,456	1,326
2021 ^r	1,480	1,385
2022 ^r	1,671	1,458
2023	1,709	1,529

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Dalam aktiviti hiliran, sektor pembuatan mencatatkan purata gaji bulanan yang lebih tinggi berbanding sektor pertanian, meningkat daripada RM1,549 pada 2010 kepada RM2,859 pada 2023 (**Jadual 30**). Penengah gaji pula naik daripada RM700 kepada RM2,045, menunjukkan peningkatan yang jauh lebih tinggi berbanding sektor pertanian. Sementara itu, sektor perkhidmatan mencatatkan purata gaji bulanan tertinggi, iaitu RM2,011 pada tahun 2010 kepada RM3,551 pada tahun 2023. Penengah gaji bulanan pula meningkat daripada RM1,530 kepada RM2,676 dalam tempoh yang sama.

Jadual 30: Purata dan Penengah Gaji & Upah Hiliran, 2010-2023

(RM)

Tahun	Pembuatan		Perkhidmatan	
	Purata	Penengah	Purata	Penengah
2010	1,549	700	2,011	1,530
2020 ^r	2,450	1,808	3,038	2,076
2021 ^r	2,510	1,926	3,164	2,323
2022 ^r	2,717	2,010	3,312	2,477
2023	2,859	2,045	3,551	2,676

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Muka surat ini sengaja dibiarkan kosong

GAJI DAN UPAH MENGIKUT SEGMENT

Gaji dan Upah Hulan Mengikut Tahap Kemahiran

Pada tahun 2010, jumlah penerima gaji & upah dalam sektor pertanian adalah seramai 623.2 ribu orang, dengan pekerja separuh mahir mendominasi sebanyak 514.4 ribu orang (82.5%). Pekerja mahir berjumlah 53.4 ribu orang (8.6%), manakala pekerja berkemahiran rendah mencatat 55.4 ribu orang (8.9%). Corak ini menunjukkan bahawa majoriti penerima gaji ketika itu terdiri daripada pekerja separuh mahir, sejajar dengan struktur tradisional sektor pertanian yang berasaskan tenaga kerja manual berkemahiran asas (**Jadual 31**).

Pada tahun 2023, jumlah penerima meningkat kepada 729.6 ribu orang, namun agihan mengikut tahap kemahiran memperlihatkan perubahan ketara. Pekerja separuh mahir kekal sebagai kumpulan terbesar dengan 283.2 ribu orang, tetapi peratusan sumbangannya menurun kepada 38.8 peratus. Pekerja berkemahiran rendah mencatatkan peningkatan ketara kepada 411.2 ribu orang (56.3%), menunjukkan pertumbuhan ketara dalam kalangan penerima upah berkemahiran rendah. Sebaliknya, pekerja mahir menurun kepada 35.2 ribu orang (4.8%), mencerminkan penyertaan yang rendah dalam kalangan tenaga kerja berkemahiran tinggi dalam bidang pertanian.

Jadual 31: Bilangan Penerima Gaji & Upah Hulan (Pertanian) mengikut Tahap Kemahiran, 2010-2023
(‘000)

Tahun	Jumlah	Jumlah Hulan	Mahir	Separuh mahir	Berkemahiran rendah
2010	7,580.7	623.2	53.4	514.4	55.4
2020 ^r	9,900.0	641.1	14.3	278.7	348.0
2021 ^r	10,132.4	633.5	46.2	192.5	394.8
2022 ^r	10,422.2	690.1	59.8	199.0	431.3
2023	10,614.0	729.6	35.2	283.2	411.2

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Dari segi purata gaji bulanan, pekerja mahir terus mencatatkan nilai tertinggi sepanjang tempoh 2010 hingga 2023, meningkat daripada RM2,106 kepada RM4,233 (**Jadual 32**). Pada masa yang sama, pekerja separuh mahir turut mengalami pertumbuhan purata gaji yang stabil, meningkat daripada RM771 pada 2010 kepada RM1,925 pada 2023, walaupun terdapat sedikit penurunan pada 2021. Bagi pekerja berkemahiran rendah pula, purata gaji bulanan meningkat secara lebih sederhana daripada RM672 pada 2010 kepada RM1,344 pada 2023.

Jadual 32: Purata Gaji & Upah Huluhan (Pertanian) mengikut Tahap Kemahiran, 2010-2023

(RM)

Tahun	Jumlah	Jumlah Huluhan	Mahir	Separuh mahir	Berkemahiran rendah
2010	1,807	876	2,106	771	672
2020 ^r	2,812	1,456	3,282	1,559	1,299
2021 ^r	2,918	1,480	2,848	1,616	1,253
2022 ^r	3,078	1,671	3,105	1,753	1,435
2023	3,278	1,709	4,233	1,925	1,344

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Berdasarkan **Jadual 33**, dari segi penengah gaji bulanan, pekerja mahir kekal sebagai penerima gaji tertinggi dengan peningkatan daripada RM1,550 pada 2010 kepada RM3,796 pada 2023. Dalam masa yang sama, pekerja separuh mahir juga menunjukkan pertumbuhan yang konsisten daripada RM700 pada 2010 kepada RM1,650 pada 2023. Sementara itu, pekerja berkemahiran rendah turut mencatatkan peningkatan, tetapi pada kadar yang lebih perlahan, daripada RM650 pada 2010 kepada RM1,205 pada 2023. Secara keseluruhannya, trend ini menggambarkan peranan penting kemahiran dalam menentukan tahap pendapatan dalam sektor pertanian, dengan imbuhan yang lebih tinggi bagi pekerja berkemahiran tinggi.

Jadual 33: Penengah Gaji & Upah Hulu (Pertanian) mengikut Tahap Kemahiran, 2010-2023

(RM)

Tahun	Jumlah	Mahir	Separuh mahir	Berkemahiran rendah
2010	700	1,550	700	650
2020 ^r	1,326	2,806	1,326	1,265
2021 ^r	1,385	2,484	1,471	1,188
2022 ^r	1,458	2,844	1,594	1,342
2023	1,529	3,796	1,650	1,205

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Gaji dan Upah Hulu Mengikut Kewarganegaraan

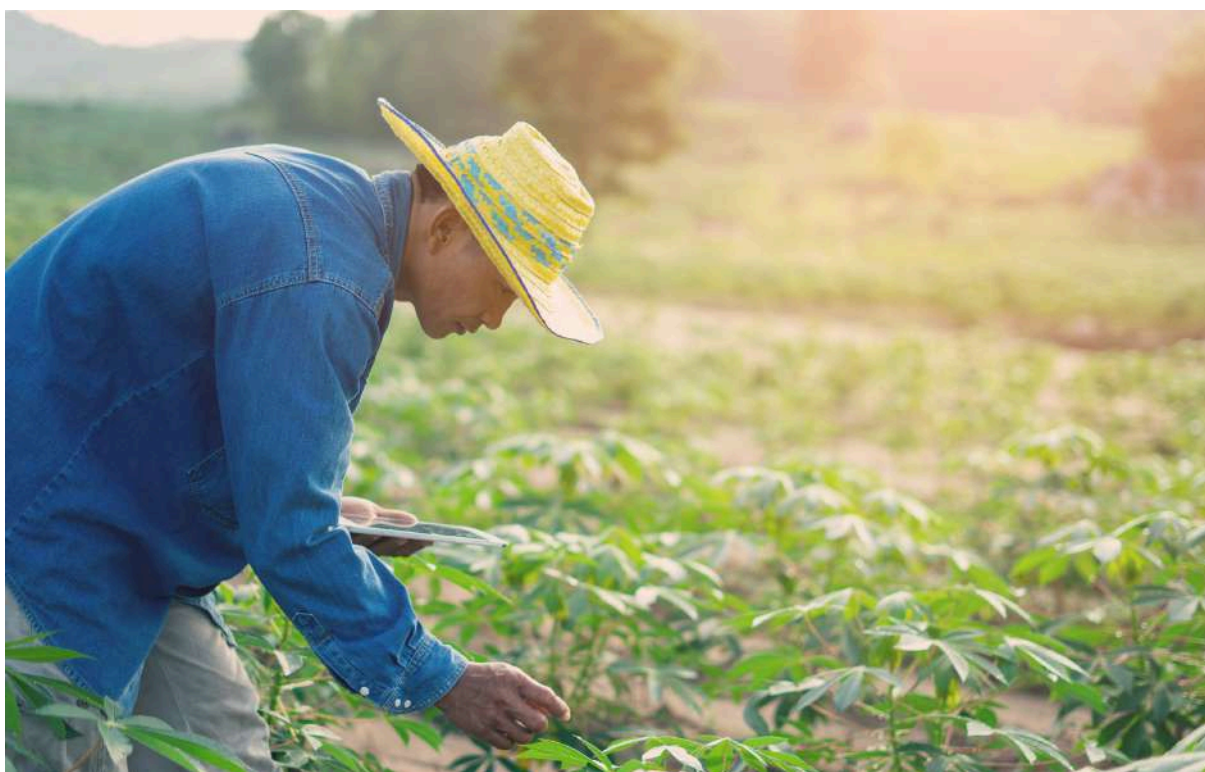
Bilangan penerima gaji bagi warganegara meningkat daripada 223.2 ribu orang pada tahun 2010 kepada 284.4 ribu orang pada tahun 2023, manakala bukan warganegara meningkat daripada 400.0 ribu orang kepada 445.1 ribu orang dalam tempoh yang sama (**Jadual 34**). Walaupun kedua-dua kumpulan menunjukkan peningkatan, akan tetapi bukan warganegara terus membentuk sebahagian besar bilangan penerima gaji dalam sektor pertanian.

Jadual 34: Bilangan Penerima Gaji & Upah Hulu (Pertanian) mengikut Kewarganegaraan, 2010-2023

(‘000)

Tahun	Jumlah	Warganegara	Bukan Warganegara
2010	623.2	223.2	400.0
2020 ^r	641.1	267.6	373.5
2021 ^r	633.5	273.1	360.4
2022 ^r	690.1	282.3	407.8
2023	729.6	284.4	445.1

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

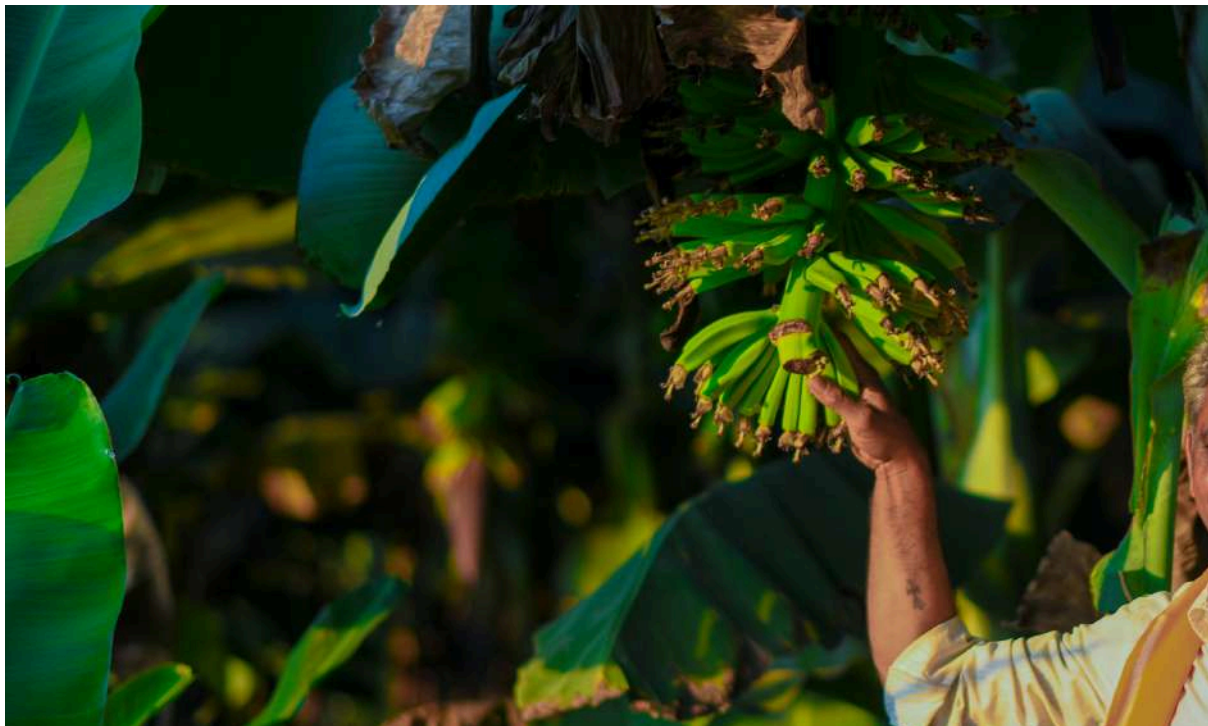

Purata gaji bulanan dalam sektor pertanian menunjukkan pertumbuhan positif dengan warganegara mencatatkan purata gaji bulanan lebih tinggi berbanding bukan warganegara. Berdasarkan **Jadual 35**, purata gaji bulanan bagi warganegara meningkat daripada RM1,159 pada tahun 2010 kepada RM2,204 pada tahun 2023, manakala bukan warganegara mencatatkan kenaikan purata gaji bulanan daripada RM718 kepada RM1,392 dalam tempoh yang sama. Kadar peningkatan purata gaji bulanan bagi warganegara lebih tinggi berbanding bukan warganegara, menunjukkan daya tarikan pendapatan yang lebih baik untuk tenaga kerja tempatan dalam sektor pertanian.

Jadual 35: Purata Gaji & Upah Hulu (Pertanian) mengikut Kewarganegaraan, 2010-2023

(RM)			
Tahun	Jumlah	Warganegara	Bukan Warganegara
2010	876	1,159	718
2020 ^r	1,456	1,622	1,337
2021 ^r	1,480	1,786	1,248
2022 ^r	1,671	1,948	1,480
2023	1,709	2,204	1,392

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Penengah gaji bulanan bagi warganegara meningkat daripada RM780 pada tahun 2010 kepada RM1,593 pada tahun 2023, manakala bukan warganegara naik daripada RM700 kepada RM1,399 seperti yang ditunjukkan pada **Jadual 36**. Walaupun kedua-dua kumpulan mencatatkan peningkatan dalam gaji penengah bulanan, warganegara terus menikmati tahap gaji yang lebih tinggi berbanding bukan warganegara sepanjang tempoh tersebut. Peningkatan ini mencerminkan perubahan dalam struktur gaji tenaga kerja, dengan lebih ramai pekerja menerima gaji yang lebih tinggi berbanding sedekad lalu.

Jadual 36: Penengah Gaji & Upah Hulan (Pertanian) mengikut Kewarganegaraan, 2010-2023

(RM)			
Tahun	Jumlah	Warganegara	Bukan Warganegara
2010	700	780	700
2020 ^r	1,326	1,326	1,353
2021 ^r	1,385	1,517	1,186
2022 ^r	1,458	1,555	1,360
2023	1,529	1,593	1,399

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Gaji dan Upah Hiliran mengikut Tahap Kemahiran

Pada peringkat hiliran, bilangan penerima gaji tahun 2010 mencatatkan jumlah penerima seramai 6.96 juta orang, yang sebahagian besarnya terdiri daripada tenaga separuh mahir (4.1 juta), sementara tenaga berkemahiran rendah mencatat seramai 0.6 juta orang, tenaga mahir pula hanya seramai 2.3 juta orang. Trend ini berubah secara konsisten menjelang 2023, apabila bilangan penerima meningkat kepada 9.9 juta orang. Pertumbuhan tertinggi dicatatkan oleh golongan separuh mahir (5.6 juta), diikuti oleh mahir (3.5 juta) dan berkemahiran rendah (0.8 juta), menunjukkan peningkatan dalam keperluan kemahiran teknikal dan vokasional dalam sektor pembuatan.

Jadual 37: Bilangan Penerima Gaji & Upah Hiliran mengikut Tahap Kemahiran, 2010-2023

('000)

Tahun	Jumlah	Mahir	Separuh mahir	Berkemahiran rendah
2010	6,957.5	2,294.1	4,069.2	594.2
2020 ^r	9,258.9	3,254.3	5,288.3	716.3
2021 ^r	9,498.9	3,345.6	5,307.6	845.7
2022 ^r	9,732.1	3,390.7	5,531.1	810.2
2023	9,884.4	3,493.8	5,621.9	768.8

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Gaji dan Upah Segmen Hiliran (Pembuatan) mengikut Tahap Kemahiran

Dari segi pengkelasan tenaga kerja, golongan mahir mengalami peningkatan ketara daripada 445.3 ribu penerima gaji dan upah pada tahun 2010 kepada 905.8 ribu orang penerima pada tahun 2023. Ini menggambarkan betapa pentingnya kemahiran dalam mendepani arus pemodenan ekonomi. Tenaga separuh mahir pula kekal relatif stabil dengan peningkatan kecil dari 1.3 juta penerima gaji dan upah pada tahun 2010 kepada 1.4 juta penerima gaji pada tahun 2021, sebelum merosot kepada 992.3 ribu penerima pada 2023, menandakan peralihan kepada automasi dan keperluan kemahiran yang lebih tinggi. Sementara itu, pekerja berkemahiran rendah merekodkan bilangan penerima gaji seramai 102.0 ribu pekerja pada tahun 2010, tetapi mencatatkan penurunan ketara pada 2020, di mana jumlah mereka yang paling rendah direkodkan pada tahun 2020 dengan 90.0 ribu orang penerima gaji dan upah sebelum melonjak naik semula kepada 349.9 ribu penerima pada tahun 2023 (**Jadual 38**).

Jadual 38: Bilangan Penerima Gaji & Upah Hiliran (Pembuatan) mengikut Tahap Kemahiran, 2010-2023

('000)

Tahun	Jumlah	Mahir	Separuh Mahir	Berkemahiran Rendah
2010	1,807.1	445.3	1,259.8	102.0
2020 ^r	2,090.0	626.9	1,373.2	90.0
2021 ^r	2,188.0	640.9	1,372.9	174.2
2022 ^r	2,181.6	730.9	1,335.5	115.1
2023	2,247.9	905.8	992.3	349.9

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Purata gaji menjadi cerminan nilai dan permintaan terhadap setiap kategori pekerja. Pada tahun 2010, pekerja mahir memperoleh purata gaji bulanan sebanyak RM2,838, sementara tenaga separuh mahir dan berkemahiran rendah masing-masing menerima RM1,151 dan RM838 (DOSM,2010). Sepanjang dekad berikutnya, peningkatan jelas terlihat, di mana tenaga mahir pada tahun 2023 meraih purata RM4,132 yang merupakan suatu lonjakan yang mengesahkan keperluan tenaga kerja berkualiti tinggi. Namun, tenaga separuh mahir dan berkemahiran rendah juga menyaksikan pertumbuhan gaji, walaupun pada kadar yang lebih sederhana. Pekerja separuh mahir menerima RM2,021 pada tahun 2023 berbanding RM1,151 pada tahun 2010, manakala tenaga berkemahiran rendah mencapai purata gaji RM1,942 pada tahun 2023 hampir dua kali ganda daripada angka permulaan mereka iaitu sebanyak RM838 pada tahun 2010 seperti yang ditunjukkan pada **Jadual 39**. Di sini, pola purata gaji dan upah terlihat cukup jelas di mana semakin tinggi kemahiran, semakin besar ganjaran ekonomi.

Jadual 39: Purata Gaji & Upah Hiliran (Pembuatan) mengikut Tahap Kemahiran, 2010-2023

				(RM)
Tahun	Jumlah	Mahir	Separuh Mahir	Berkemahiran Rendah
2010	1,549	2,838	1,151	838
2020 ^r	2,450	3,942	1,825	1,598
2021 ^r	2,510	4,135	1,887	1,442
2022 ^r	2,717	4,038	2,083	1,681
2023	2,859	4,132	2,021	1,942

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Di samping purata gaji, nilai penengah (median) turut menggambarkan gambaran sebenar kebanyakan pekerja yang menerima gaji dan upah dalam sektor pembuatan. Pada tahun 2010, tenaga mahir memperoleh RM2,300 sebagai gaji penengah mereka dan angka ini juga terus meningkat kepada RM3,336 pada tahun 2023 (**Jadual 40**). Bagi pekerja separuh mahir, penengah gaji menunjukkan perlonjakkan daripada RM950 pada tahun 2010 kepada RM1,677 pada tahun 2023, manakala tenaga berkemahiran rendah pula menyaksikan peningkatan paling signifikan iaitu daripada RM732 pada 2010 kepada RM1,688 pada 2023.

Jadual 40: Penengah Gaji & Upah Hiliran (Pembuatan) mengikut Tahap Kemahiran,
2010-2023

(RM)

Tahun	Jumlah	Mahir	Separuh Mahir	Berkemahiran Rendah
2010	1,100	2,300	950	732
2020 ^r	1,808	3,145	1,524	1,290
2021 ^r	1,926	3,991	1,638	1,373
2022 ^r	2,010	3,435	1,699	1,521
2023	2,045	3,336	1,677	1,688

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Gaji dan Upah Hiliran (Perkhidmatan) mengikut Tahap Kemahiran

Pada tahun 2010, bilangan penerima gaji adalah 5.2 juta orang penerima, dengan tenaga separuh mahir menguasai majoriti (2.8 juta), diikuti oleh mahir (1.8 juta) dan berkemahiran rendah (0.5 juta) penerima gaji berdasarkan pada **Jadual 41**. Menjelang tahun 2023, jumlah bilangan penerima gaji telah meningkat kepada 7.6 juta orang. Walaupun berlaku kenaikan dalam semua kategori, dapat dilihat bahawa peranan tenaga separuh mahir kekal dominan dengan 4.6 juta penerima gaji. Pekerja mahir turut meningkat secara sederhana kepada 2.6 juta, manakala penerima gaji dalam kategori berkemahiran rendah menurun kepada hanya 0.4 juta orang.

Jadual 41: Bilangan Penerima Gaji & Upah Hiliran (Perkhidmatan) mengikut Tahap Kemahiran 2010-2023
(‘000)

Tahun	Jumlah	Mahir	Separuh Mahir	Berkemahiran Rendah
2010	5,150.4	1,848.8	2,809.4	492.2
2020 ^r	7,168.9	2,627.4	3,915.1	626.3
2021 ^r	7,310.9	2,704.7	3,934.7	671.5
2022 ^r	7,550.5	2,659.8	4,195.6	695.1
2023	7,636.5	2,588.0	4,629.6	418.9

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Bagi purata gaji bulanan pula, sektor perkhidmatan merekodkan peningkatan dari tahun 2010 iaitu daripada RM2,011 kepada RM3,551 pada tahun 2023. Pekerja mahir mencatatkan peningkatan stabil dari RM3,184 pada tahun 2010 kepada RM5,723 pada 2023. Sementara itu, pekerja separuh mahir turut mencatat peningkatan pertumbuhan ketara dari RM1,422 pada tahun 2010 kepada RM2,481 pada tahun 2023 (**Jadual 42**). Pada masa yang sama, pekerja berkemahiran rendah juga menunjukkan peningkatan dari RM964 ke RM1,962, namun kadar pertumbuhannya adalah lebih perlahan berbanding dua kategori lain.

Jadual 42: Purata Gaji & Upah Hiliran (Perkhidmatan) mengikut Tahap Kemahiran, 2010-2023

(RM)

Tahun	Jumlah	Mahir	Separuh Mahir	Berkemahiran Rendah
2010	2,011	3,184	1,422	964
2020 ^r	3,038	4,885	2,019	1,661
2021 ^r	3,164	5,096	2,080	1,736
2022 ^r	3,312	5,207	2,347	1,882
2023	3,551	5,723	2,481	1,962

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Nilai penengah gaji bulanan menunjukkan kenaikan sederhana daripada tahun 2010 iaitu sebanyak RM1,530 kepada RM2,676 pada tahun 2023 seperti yang ditunjukkan pada **Jadual 43**. Penengah gaji bulanan bagi pekerja mahir mencatatkan peningkatan tertinggi pada tahun 2023 berbanding dua kategori lain di mana pekerja mahir meningkat daripada RM2,750 (2010) kepada RM5,070 (2023). Kategori separuh mahir pula mencatat kenaikan nilai penengah gaji bulanan pada kadar RM1,200 pada 2010 kepada RM1,885 pada 2023. Manakala tenaga kerja berkemahiran rendah merekodkan kenaikan yang ketara dari tahun 2010 ke tahun 2023 di mana pada tahun 2010 merekodkan jumlah penengah gaji sebanyak RM800 kepada RM1,592 pada tahun 2023.

Jadual 43: Penengah Gaji & Upah Hiliran (Perkhidmatan) mengikut Tahap Kemahiran, 2010-2023

(RM)

Tahun	Jumlah	Mahir	Separuh mahir	Berkemahiran rendah
2010	1,530	2,750	1,200	800
2020 ^r	2,076	4,225	1,595	1,286
2021 ^r	2,323	4,705	1,648	1,524
2022 ^r	2,477	4,816	1,853	1,593
2023	2,676	5,070	1,885	1,592

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Gaji dan Upah Hiliran mengikut Kewarganegaraan

Berdasarkan **Jadual 44** yang memaparkan data guna tenaga dan imbuhan dalam segmen hiliran mengikut kewarganegaraan dari tahun 2010 hingga 2023, jelas menunjukkan pola perubahan struktur buruh yang signifikan, mencerminkan kecenderungan ekonomi terhadap kebergantungan dan imbuhan antara warganegara dan bukan warganegara.

Pada peringkat hiliran, bilangan penerima gaji menunjukkan terdapat peningkatan yang baik dalam kaedah pembahagian gaji dan upah antara warganegara dan bukan warganegara bagi tempoh 5 tahun iaitu dari tahun 2010 ke tahun 2023. Pada tahun 2010, jumlah bilangan penerima gaji bagi peringkat hiliran adalah sebanyak 6.96 juta orang dan telah meningkat dengan banyak dan positif pada tahun 2023 iaitu sebanyak 9.9 juta orang penerima gaji.

Pada tahun 2010, bilangan penerima gaji bagi warganegara menunjukkan jumlah lebih banyak iaitu seramai 6.3 juta penerima gaji berbanding dengan tenaga kerja bukan warganegara iaitu hanya seramai 0.7 juta orang penerima. Menjelang tahun 2023, bilangan penerima gaji bagi pekerja warganegara di lihat terus bertambah kepada 9.1 juta orang penerima gaji dan bukan warganegara juga turut bertambah iaitu kepada 0.8 juta orang penerima gaji. Walaupun kedua-duanya menunjukkan peningkatan dalam jumlah bilangan penerima gaji, akan tetapi, boleh di lihat, bahawa peningkatan dalam pekerja bukan warganegara adalah lebih kecil berbanding dengan bilangan penerima gaji bagi pekerja warganegara.

Jadual 44: Bilangan Penerima Gaji & Upah Hiliran mengikut Kewarganegaraan, 2010-2023

(‘000)

Tahun	Jumlah	Warganegara	Bukan Warganegara
2010	6,957.5	6,290.9	666.5
2020 ^r	9,258.9	8,416.3	842.6
2021 ^r	9,498.9	8,738.4	760.5
2022 ^r	9,732.1	9,008.7	723.4
2023	9,884.4	9,115.7	768.7

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Dari segi purata gaji, jurang ketara dapat dilihat antara warganegara dan bukan warganegara dari tahun 2010 ke tahun 2023 (**Jadual 45**). Purata gaji warganegara melonjak dari RM3,755 pada tahun 2010 kepada RM6,671 pada tahun 2023. Manakala purata gaji bagi pekerja bukan warganegara menunjukkan peningkatan sederhana iaitu pada tahun 2010, purata gaji adalah sebanyak RM2,158 meningkat kepada RM4,119 pada tahun 2023. Melalui nilai purata gaji dan upah antara warganegara dan bukan warganegara, boleh dilihat bahawa purata gaji meningkat dengan lebih pesat dalam kalangan warganegara berbanding bukan warganegara.

Jadual 45: Purata Gaji & Upah Hiliran mengikut Kewarganegaraan, 2010-2023

(RM)			
Tahun	Jumlah	Warganegara	Bukan Warganegara
2010	3,560	3,755	2,158
2020 ^r	5,488	5,695	3,700
2021 ^r	5,674	5,892	3,494
2022 ^r	6,029	6,249	3,635
2023	6,410	6,671	4,119

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Penengah gaji peringkat hiliran menunjukkan terdapat peningkatan sepanjang tempoh 5 tahun dari tahun 2010 ke tahun 2023 dengan RM2,230 direkodkan pada tahun 2010 kepada RM4,721 pada tahun 2023 seperti yang ditunjukkan pada **Jadual 46**. Penengah gaji bagi warganegara merekodkan peningkatan yang pesat berbanding bukan warganegara, iaitu pada tahun 2010, penengah gaji bagi warganegara adalah sebanyak RM2,395 meningkat kepada RM5,130 pada tahun 2010, manakala bukan warganegara merekodkan penengah gaji pada kadar RM1,430 pada tahun 2010 meningkat kepada RM3,050 pada tahun 2023. Daripada hasil dapatan ini, menunjukkan bahawa, penengah gaji bagi bukan warganegara adalah lebih rendah berbanding dengan warganegara.

Jadual 46: Penengah Gaji & Upah Hiliran mengikut Kewarganegaraan, 2010-2023

(RM)

Tahun	Jumlah	Warganegara	Bukan Warganegara
2010	2,230	2,395	1,430
2020 ^r	3,884	4,155	2,530
2021 ^r	4,249	4,464	2,765
2022 ^r	4,487	4,702	2,972
2023	4,721	5,130	3,050

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Gaji dan Upah Hiliran (Pembuatan) mengikut Kewarganegaraan

Bilangan penerima gaji dan upah bagi sektor pembuatan menunjukkan pertumbuhan yang berterusan sepanjang tempoh 5 tahun (2010-2023). Pada tahun 2010, hanya 1.8 juta penerima gaji dalam sektor pembuatan, namun angka ini melonjak kepada 2.2 juta orang penerima gaji pada tahun 2023 (**Jadual 47**).

Bilangan penerima gaji dan upah bagi pekerja warganegara dilihat meningkat secara berterusan, daripada 1.5 juta orang penerima pada tahun 2010 kepada 1.9 juta orang penerima pada tahun 2023. Sebaliknya, bilangan penerima bagi pekerja bukan warganegara mencatatkan penurunan kecil daripada 326.7 ribu orang pada tahun 2010 kepada 303.6 ribu orang penerima pada tahun 2023.

Jadual 47: Bilangan Penerima Gaji & Upah Hiliran (Pembuatan) mengikut Kewarganegaraan, 2010-2023
(‘000)

Tahun	Jumlah	Warganegara	Bukan Warganegara
2010	1,807.1	1,480.4	326.7
2020 ^r	2,090.0	1,786.0	304.1
2021 ^r	2,188.0	1,919.9	268.1
2022 ^r	2,181.6	1,945.3	236.3
2023	2,247.9	1,944.3	303.6

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Purata penerima gaji dan upah, secara keseluruhannya mencatatkan lonjakan yang drastik dalam tempoh 5 tahun, iaitu sekitar RM1,549 telah direkodkan pada tahun 2010 dan sekitar RM2,859 pada tahun 2023. Perbezaan ini menunjukkan bahawa terdapatnya pertambahan dalam purata penerima gaji iaitu sebanyak RM1310. Purata penerima gaji bagi warganegara Malaysia merekodkan jumlah peningkatan yang positif iaitu meningkat sebanyak RM1361 daripada RM1,691 pada tahun 2010 kepada RM3,052 pada tahun 2023, manakala bagi bukan warganegara mencatatkan jumlah kenaikan sebanyak RM719 bagi tempoh 4 tahun daripada RM906 pada tahun 2010 kepada RM1,625 pada tahun 2023 (**Jadual 48**). Perbezaan bagi purata penerima gaji dan upah bagi kewarganegaraan memperlihatkan bahawa warganegara mempunyai kadar pertambahan yang lebih tinggi berbanding dengan bukan warganegara.

Jadual 48: Purata Gaji & Upah Hiliran (Pembuatan) mengikut Kewarganegaraan, 2010-2023

(RM)

Tahun	Jumlah	Warganegara	Bukan Warganegara
2010	1,549	1,691	906
2020 ^r	2,450	2,569	1,750
2021 ^r	2,510	2,635	1,615
2022 ^r	2,717	2,846	1,648
2023	2,859	3,052	1,625

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Penengah gaji dan upah secara keseluruhannya juga merekodkan peningkatan ketara dalam tempoh 5 tahun antara tahun 2010 ke 2023 iaitu daripada RM700 pada tahun 2010 kepada RM2,045 pada tahun 2023. Berdasarkan **Jadual 49**, pada tahun 2010, pekerja warganegara mencatatkan penengah gaji berjumlah RM780, sedikit tinggi berbanding dengan pekerja bukan warganegara iaitu RM700. Pada tahun 2023, penengah gaji bagi pekerja warganegara adalah RM2,360, lebih tinggi berbanding penengah gaji bukan warganegara yang hanya mencatat sebanyak RM1,452. Penengah gaji dan upah bagi pekerja warganegara telah menunjukkan adanya kemajuan yang positif dalam sistem penggajian di sektor pembuatan, daripada RM780 pada tahun 2010, kepada RM2,360 pada tahun 2023. Pekerja bukan warganegara juga turut mencatatkan sedikit kenaikan sebanyak RM752 sepanjang tempoh 5 tahun, daripada RM700 pada tahun 2010 kepada RM1,452 pada tahun 2023. Peningkatan penengah gaji menunjukkan kenaikan upah lebih sekata dalam kalangan pekerja sektor pembuatan.

Jadual 49: Penengah Gaji & Upah Hiliran (Pembuatan) mengikut Kewarganegaraan, 2010-2023

(RM)			
Tahun	Jumlah	Warganegara	Bukan Warganegara
2010	700	780	700
2020 ^r	1,808	1,913	1,265
2021 ^r	1,926	1,980	1,419
2022 ^r	2,010	2,150	1,486
2023	2,045	2,360	1,452

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Gaji dan Upah Hiliran (Perkhidmatan) mengikut Kewarganegaraan

Pada tahun 2010, daripada jumlah keseluruhan 5.2 juta penerima gaji dalam segmen hiliran perkhidmatan, seramai 4.8 juta penerima gaji adalah warganegara dan hanya 0.3 juta orang penerima adalah bukan warganegara. Sepanjang tempoh 13 tahun, jumlah keseluruhan meningkat kepada 7.6 juta orang penerima (2023), dengan 7.2 juta adalah warganegara dan 0.5 juta orang adalah bukan warganegara (**Jadual 50**). Walaupun bilangan bukan warganegara meningkat secara relatif, peratusannya masih kecil berbanding warga tempatan, menunjukkan dominasi tenaga kerja tempatan dalam sektor ini.

Jadual 50: Bilangan Penerima Gaji & Upah Hiliran (Perkhidmatan) mengikut Kewarganegaraan, 2010-2023

(‘000)

Tahun	Jumlah	Warganegara	Bukan Warganegara
2010	5,150.4	4,810.5	339.8
2020 ^r	7,168.9	6,630.3	538.5
2021 ^r	7,310.9	6,818.5	492.4
2022 ^r	7,550.5	7,063.4	487.1
2023	7,636.5	7,171.4	465.1

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Berdasarkan **Jadual 51**, warganegara mencatatkan purata gaji lebih tinggi sepanjang tempoh 2010 hingga 2023. Pada tahun 2010, purata gaji warganegara adalah sebanyak RM2,064 berbanding bukan warganegara RM1,252. Jurang ini semakin melebar pada tahun 2023 apabila purata gaji warganegara mencecah RM3,619, manakala bukan warganegara pula adalah pada RM2,494.

Jadual 51: Purata Gaji & Upah Hiliran (Perkhidmatan) mengikut Kewarganegaraan, 2010-2023

(RM)			
Tahun	Jumlah	Warganegara	Bukan Warganegara
2010	2,011	2,064	1,252
2020 ^r	3,038	3,126	1,950
2021 ^r	3,164	3,257	1,879
2022 ^r	3,312	3,403	1,987
2023	3,551	3,619	2,494

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Penengah gaji meningkat dengan konsisten dari tahun 2010 iaitu RM1,530 kepada RM2,676 pada tahun 2023. Penengah gaji bagi pekerja warganegara meningkat daripada RM1,615 pada 2010 kepada RM2,770 pada 2023. Namun begitu, penengah gaji bagi bukan warganegara menunjukkan peningkatan ketara iaitu daripada RM730 pada 2010 kepada RM1,598 pada 2023 (**Jadual 52**).

Jadual 52: Penengah Gaji & Upah Hiliran (Perkhidmatan) mengikut Kewarganegaraan, 2010, 2021-2023
(RM)

Tahun	Jumlah	Warganegara	Bukan Warganegara
2010	1,530	1,615	730
2020 ^r	2,076	2,242	1,265
2021 ^r	2,323	2,484	1,346
2022 ^r	2,477	2,552	1,486
2023	2,676	2,770	1,598

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Muka surat ini sengaja dibiarkan kosong

PROSPEK MASA HADAPAN

Isu dan Cabaran

Sektor pertanian merupakan antara tunjang utama kepada keselamatan makanan dan kestabilan ekonomi sesebuah negara. Di Malaysia, sektor ini berpotensi besar untuk terus berkembang seiring dengan kemajuan teknologi dan dasar sokongan kerajaan. Namun begitu, beberapa cabaran yang dihadapi ketika ini memerlukan perhatian serius agar prospek sektor pertanian dapat direalisasikan sepenuhnya.

Antara cabaran utama ialah kebergantungan terhadap buruh asing, terutamanya dalam aktiviti intensif di peringkat huluhan. Kevergantungan ini menjadikan sektor pertanian terdedah kepada ketidakpastian dasar migrasi dan bekalan guna tenaga asing. Jika berlaku perubahan mendadak dalam aliran buruh asing, operasi pertanian boleh terjejas secara signifikan.

Selain itu, kekurangan tenaga kerja mahir turut menjadi penghalang utama kepada kemajuan sektor ini. Pekerja tempatan kurang berminat untuk menceburi bidang ini kerana persepsi negatif terhadap imej sektor yang dilihat sebagai sukar dan tidak menjanjikan pulangan lumayan. Keadaan ini turut dipengaruhi oleh perbezaan struktur gaji dan upah, di mana purata pendapatan bulanan dalam sektor pertanian jauh lebih rendah berbanding sektor pembuatan dan perkhidmatan.

Isu besar yang seterusnya ialah kekurangan automasi di peringkat huluhan. Walaupun terdapat kemajuan teknologi, banyak kerja masih dilakukan secara manual, yang menyebabkan ketidakseimbangan antara aktiviti huluhan dan hiliran. Ketergantungan kepada tenaga fizikal bukan sahaja menjejaskan produktiviti, malah menyukarkan transformasi sektor ini ke arah yang lebih moden dan lestari.

Tambahan pula, kekurangan minat dalam kalangan belia mengancam kesinambungan sektor ini. Walaupun pelbagai program telah diperkenalkan untuk menarik minat golongan muda, persepsi bahawa sektor pertanian tidak menawarkan masa depan cerah menjadi penghalang utama. Belia lebih cenderung memilih pekerjaan dalam sektor yang menawarkan gaji lebih tinggi dan imej yang lebih profesional.

Walau bagaimanapun, di sebalik pelbagai cabaran ini, sektor pertanian mempunyai prospek yang cerah sekiranya dibangunkan secara strategik. Pelaburan dalam automasi dan teknologi pintar, seperti penggunaan dron, IoT dan sistem pertanian pintar, boleh meningkatkan produktiviti dan mengurangkan kebergantungan kepada buruh asing. Pada masa yang sama, pendigitalan sektor pertanian mampu menjadikan bidang ini lebih menarik kepada golongan muda yang celik teknologi.

Selain itu, penyusunan semula struktur gaji dan skim insentif boleh membantu meningkatkan daya tarikan sektor ini. Jika pekerja sektor pertanian menerima imbuhan yang setimpal dengan beban kerja dan kemahiran yang diperlukan, minat terhadap kerjaya ini dijangka akan meningkat.

Akhir sekali, usaha untuk menjenamakan semula sektor pertanian melalui kempen kesedaran, program latihan berterusan, dan kerjasama antara kerajaan, industri dan institusi pendidikan amat penting bagi memastikan kelestarian sektor ini dalam jangka masa panjang.

Kesimpulannya, walaupun sektor pertanian di Malaysia berdepan pelbagai cabaran struktural dan sosial, ia tetap mempunyai potensi besar untuk berkembang. Dengan pendekatan yang menyeluruh dan pelaburan strategik, sektor ini bukan sahaja boleh menjamin keselamatan makanan negara, malah menjadi pemangkin kepada pembangunan ekonomi yang inklusif dan mapan.

Prospek Masa Hadapan

Guna tenaga dalam sektor pertanian Malaysia dilihat mempunyai potensi yang positif, terutamanya dengan pelaksanaan dasar-dasar yang bersifat progresif dan menyeluruh seperti Dasar Agromakanan Negara 2021–2030 (DAN 2.0), Rancangan Malaysia Ke-12 (RMKe-12), serta Dasar Tenaga Manusia Negara (NHRP). Dasar-dasar ini memberi penekanan kepada pemodenan sektor pertanian, peningkatan produktiviti, pengurangan kebergantungan kepada pekerja asing, serta penjanaan pekerjaan berkemahiran tinggi bagi menarik penyertaan belia tempatan (KPKM, 2021; EPU, 2021; KSM, 2022).

Selaras dengan hala tuju ini, prospek guna tenaga dijangka lebih tertumpu kepada peningkatan kemahiran melalui program latihan teknikal dan vokasional, automasi dan penggunaan teknologi pintar dalam aktiviti pertanian. Usaha ini bukan sahaja meningkatkan kecekapan tenaga kerja, malah memberi nilai tambah kepada pekerjaan dalam sektor ini, menjadikannya lebih menarik dan kompetitif dari segi gaji dan upah. Pendekatan ini juga seiring dengan agenda transformasi digital dan Revolusi Perindustrian Keempat (IR4.0) yang diterapkan dalam sektor agromakanan negara (DAN 2.0, 2021; RMKe-12, 2021).

Dari sudut gaji dan upah, insentif kerajaan melalui skim seperti Skim Insurans Pertanian, Program Agropreneur Muda dan bantuan pembiayaan mikro dijangka dapat menambah pendapatan petani serta mengurangkan kos pengeluaran (KPKM, 2023). Pendigitalan rantian nilai dan pembukaan akses pasaran yang lebih luas kepada pekebun kecil dan usahawan tani turut memberi prospek kenaikan pendapatan yang lebih mampan, berbanding model tradisional yang terdedah kepada risiko harga komoditi (EPU, 2021; DOSM, 2024).

Secara keseluruhan, prospek masa hadapan guna tenaga dan gaji & upah dalam sektor pertanian akan lebih cerah sekiranya pelaksanaan dasar-dasar ini dapat diperkukuh dengan sokongan berterusan daripada semua pihak termasuk kerjasama awam-swasta, inovasi dalam model perniagaan, dan sistem perlindungan sosial yang kukuh. Ini akan memastikan sektor pertanian bukan sahaja kekal relevan dalam struktur ekonomi negara, malah mampu menjadi pemangkin kepada pembangunan luar bandar yang inklusif dan mampan (RMKe-12, 2021; NHRP, 2022).

Muka surat ini sengaja dibiarkan kosong

JADUAL STATISTIK

Jadual 1: Statistik Utama Penduduk dan Tenaga Buruh, 1970-2023

Tahun	Jumlah	Tenaga buruh ('000)	Penduduk bekerja ('000)	Penganggur ('000)	Kadar pengangguran (%)	Sumbangan KDNK (%)
1970 ¹	10,776.9	3,681.9	3,395.9	286.0	7.8	30.8
1980 ¹	14,261.2	5,380.0	5,093.5	286.5	5.3	22.2
1990	18,102.4	7,000.2	6,685.0	315.2	4.5	18.7
2000	23,494.9	9,556.1	9,269.2	286.9	3.0	10.5
2010	28,588.6	7,955.5	11,899.5	404.4	3.3	7.3
2020 ^r	32,447.4	15,406.0	14,719.4	686.6	4.5	7.4
2021 ^r	32,576.3	15,532.8	14,825.2	707.6	4.6	7.1
2022 ^r	32,698.1	15,769.7	15,155.2	614.5	3.9	6.6
2023	33,401.8	16,366.8	15,813.4	553.4	3.4	6.4

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Nota: ¹ Rancangan Malaysia Ke-4.

Jadual 2: Guna Tenaga mengikut Sektor, 1970-2023

(‘000)

Tahun	Jumlah	Pertanian	Perlombongan & Pengkuarian	Pembuatan	Pembinaan	Perkhidmatan
1970 ¹	3,395.9	1,714.6	88.6	386.5	136.7	1,069.5
1980 ¹	5,093.5	2,066.9	89.6	803.1	262.8	1,871.1
1990	6,685.0	1,737.6	36.8	1,332.8	423.9	3,107.1
2000	9,269.2	1,552.4	27.7	2,174.2	759.9	4,705.7
2010	11,899.5	1,614.9	57.2	2,108.5	1,082.7	6,626.3
2020 ^r	14,719.4	1,454.6	82.1	2,469.7	1,180.6	9,325.6
2021 ^r	14,825.2	1,408.8	82.8	2,476.4	1,165.8	9,487.1
2022 ^r	15,155.2	1,408.1	84.1	2,507.3	1,245.5	9,651.7
2023	15,813.4	1,437.4	88.8	2,597.8	1,284.5	10,138.4

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Nota: ¹ Rancangan Malaysia Ke-4.

Jadual 3: Guna Tenaga mengikut Jantina, 2010-2023

('000)

Tahun	Jumlah	Lelaki	Perempuan
2010	11,899.5	7,707.8	4,191.7
2020 ^r	14,719.4	9,151.2	5,568.2
2021 ^r	14,825.2	9,194.6	5,630.6
2022 ^r	15,155.2	9,402.1	5,753.1
2023	15,813.4	9,849.5	5,963.8

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Jadual 4: Guna Tenaga mengikut Kumpulan Umur, 2010-2023

('000)

Tahun	Jumlah	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64
2010	11,899.5	2,165.6	3,963.8	2,855.2	2,110.1	804.7
2020 ^r	14,719.4	2,028.6	4,748.2	4,039.0	2,600.9	1,302.6
2021 ^r	14,825.2	2,269.6	4,603.2	4,200.4	2,555.8	1,196.2
2022 ^r	15,155.2	2,210.8	4,770.9	4,264.1	2,634.3	1,275.2
2023	15,813.4	2,400.4	4,852.0	4,499.5	2,748.0	1,313.3

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Jadual 5: Guna Tenaga mengikut Kumpulan Etnik, 2010-2023

('000)

Tahun	Jumlah	Warganegara					Bukan Warganegara
		Jumlah Warganegara Bumiputera	Cina	India	Lain-lain		
2010	11,899.5	10,216.2	6,626.4	2,753.4	764.2	72.3	1,683.3
2020 ^r	14,719.4	12,968.8	8,753.4	3,230.8	898.6	86.1	1,750.6
2021 ^r	14,825.2	13,139.5	8,861.1	3,249.6	911.7	117.1	1,685.7
2022 ^r	15,155.2	13,494.5	9,181.9	3,279.0	956.2	77.3	1,660.8
2023	15,813.4	13,809.3	9,401.7	3,367.1	955.9	84.7	2,004.0

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Jadual 6: Guna Tenaga mengikut Tahap Kemahiran, 1970-2023

('000)

Tahun	Jumlah	Mahir	Separuh Mahir	Berkemahiran Rendah
1970 ¹	3,395.9	194.2	2,987.7	214.1
1980 ¹	5,093.5	340.5	4,361.3	391.7
1990	6,685.0	664.6	5,497.2	523.2
2000	9,269.2	1,412.3	7,023.6	833.2
2010	11,899.5	3,289.9	7,255.9	1,353.7
2020 ^r	14,719.4	4,361.8	8,689.7	1,667.9
2021 ^r	14,825.2	4,620.8	8,424.3	1,780.3
2022 ^r	15,155.3	4,626.4	8,777.5	1,751.4
2023	15,813.4	4,810.8	9,034.3	1,956.2

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Nota: ¹ Rancangan Malaysia Ke-4.

Jadual 7: Guna Tenaga mengikut Negeri, 2010-2023

(‘000)

Tahun	Johor	Kedah	Kelantan	Melaka	Negeri Sembilan	Pahang	Pulau Pinang	Perak
2010	1,418.8	725.7	534.2	335.1	405.4	591.0	742.3	878.7
2020 ^r	1,920.5	867.0	617.9	453.8	511.2	681.2	836.0	1,042.1
2021 ^r	1,913.2	880.1	618.2	469.6	505.6	672.1	854.3	1,056.9
2022 ^r	1,949.2	900.4	634.4	486.3	517.0	692.3	871.0	1,070.2
2023	2,017.9	927.5	661.1	499.8	536.1	720.9	905.6	1,104.2

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Jadual 7: Guna Tenaga mengikut Negeri, 2010-2023 (samb.)

(‘000)

Tahun	Perlis	Selangor	Terengganu	Sabah	Sarawak	WP Kuala Lumpur	WP Labuan	WP Putrajaya
2010	80.9	2,511.9	366.6	1,398.6	1,045.6	788.0	37.6	39.2
2020 ^r	116.4	3,593.3	436.2	1,455.5	1,092.9	1,006.4	39.4	49.7
2021 ^r	117.4	3,641.0	438.2	1,469.1	1,103.4	992.5	40.7	53.0
2022 ^r	120.6	3,706.5	450.7	1,504.4	1,136.0	1,019.7	41.5	55.1
2023	124.9	3,858.9	462.4	1,622.2	1,192.5	1,077.9	43.4	58.1

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Jadual 8: Guna Tenaga Huluhan dan Hiliran, 2010-2023

Tahun	Jumlah Guna Tenaga	Jumlah		Huluhan		Hiliran	
		Bilangan (‘000)	Peratus (%)	Bilangan (‘000)	Peratus (%)	Bilangan (‘000)	Peratus (%)
2010	11,899.5	4,311.2	36.2	1,614.9	13.6	2,696.3	22.7
2020	14,719.4	5,331.4	36.2	1,454.6	9.9	3,876.8	26.3
2021	14,825.2	5,428.0	36.6	1,408.8	9.5	4,019.2	27.1
2022	15,155.2	5,472.1	36.1	1,408.1	9.3	4,064.0	26.8
2023	15,813.4	5,719.5	36.2	1,437.4	9.1	4,282.0	27.1

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Nota:

- 1- Peratus adalah daripada jumlah keseluruhan guna tenaga
- 2- Huluhan = Pertanian, Hiliran = Pembuatan & Perkhidmatan

Jadual 9: Guna Tenaga Hulu dan Hilir mengikut Jantina, 2010-2023

(‘000)

Tahun	Jumlah	Lelaki	Perempuan
2010	4,311.2	2,907.8	1,403.4
2020 ^r	5,331.4	3,389.2	1,942.2
2021 ^r	5,428.0	3,396.3	2,031.7
2022 ^r	5,472.1	3,518.0	1,954.2
2023	5,719.5	3,580.8	2,138.7

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Nota:

- 1- Peratus adalah daripada jumlah keseluruhan guna tenaga
- 2- Hulu = Pertanian, Hilir = Pembuatan & Perkhidmatan

Jadual 10: Guna Tenaga Huluhan dan Hiliran mengikut Kumpulan Umur, 2010-2023

(‘000)

Tahun	Jumlah	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64
2010	4,311.2	870.4	1,214.6	978.8	799.6	447.8
2020 ^r	5,331.4	942.5	1,639.6	1,250.2	904.2	594.8
2021 ^r	5,428.0	1,111.9	1,652.0	1,315.7	836.2	512.2
2022 ^r	5,472.1	1,027.8	1,674.7	1,292.0	908.1	569.5
2023	5,719.5	1,082.8	1,713.6	1,417.9	933.0	572.3

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Nota:

- 1- Peratus adalah daripada jumlah keseluruhan guna tenaga
- 2- Huluhan = Pertanian, Hiliran = Pembuatan & Perkhidmatan

Jadual 11: Guna Tenaga Huluhan dan Hiliran mengikut Kumpulan Etnik, 2010-2023

('000)

Tahun	Jumlah	Warganegara					Bukan Warganegara
		Jumlah	Bumiputera	Cina	India	Lain-lain	
2010	4,311.2	3,415.9	2,327.2	820.6	236.6	31.6	895.2
2020 ^r	5,331.4	4,417.4	3,039.8	1,055.1	286.6	36.0	913.9
2021 ^r	5,428.0	4,372.7	2,980.5	1,031.0	319.7	41.4	1,055.3
2022 ^r	5,472.1	4,545.4	3,168.0	1,053.2	291.7	32.5	926.7
2023	5,719.5	4,643.7	3,217.8	1,094.3	293.6	38.1	1,075.7

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Nota:

- 1- Peratus adalah daripada jumlah keseluruhan guna tenaga
- 2- Huluhan = Pertanian, Hiliran = Pembuatan & Perkhidmatan

Jadual 12: Guna Tenaga Huluhan dan Hiliran mengikut Tahap Kemahiran, 2010-2023

(‘000)

Tahun	Jumlah	Mahir	Separuh Mahir	Berkemahiran Rendah
2010	4,311.2	469.6	3,465.6	376.1
2020 ^r	5,331.4	570.2	4,047.0	714.2
2021 ^r	5,428.0	624.7	3,980.2	823.1
2022 ^r	5,472.1	728.3	3,872.7	871.2
2023	5,719.5	724.1	4,092.4	902.9

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Nota:

- 1- Peratus adalah daripada jumlah keseluruhan guna tenaga
- 2- Huluhan = Pertanian, Hiliran = Pembuatan & Perkhidmatan

Jadual 13: Guna Tenaga Huluhan dan Hiliran mengikut Negeri, 2010-2023

(‘000)

Tahun	Johor	Kedah	Kelantan	Melaka	Negeri Sembilan	Pahang	Pulau Pinang	Perak
2010	504.2	297.1	249.9	96.1	147.0	276.5	205.4	346.3
2020 ^r	771.6	365.1	254.8	135.7	167.2	313.6	237.5	444.8
2021 ^r	779.8	334.5	239.0	142.1	159.5	294.0	246.4	436.9
2022 ^r	771.7	354.5	245.6	149.9	165.4	315.5	252.0	430.5
2023	756.1	333.7	262.3	151.5	165.3	340.1	263.1	428.5

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Jadual 13: Guna Tenaga Huluhan dan Hiliran mengikut Negeri, 2010-2023 (samb.)

(‘000)

Tahun	Perlis	Selangor	Terengganu	Sabah	Sarawak	W.P. Kuala Lumpur	W.P. Labuan	W.P. Putrajaya
2010	31.4	585.1	137.4	768.5	518.2	139.7	6.8	1.5
2020 ^r	46.7	976.4	164.9	730.3	480.9	229.4	9.4	3.0
2021 ^r	43.3	1,157.8	157.2	751.7	495.3	179.0	8.6	2.9
2022 ^r	47.6	1,023.6	163.9	763.0	534.7	237.0	10.8	6.5
2023	50.2	1,136.1	166.1	831.8	551.3	269.0	9.6	4.9

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Jadual 14: Guna Tenaga Hulan mengikut Jantina, 2010-2023

(‘000)

Tahun	Jumlah	Lelaki	Perempuan
2010	1,614.9	1,253.8	361.1
2020 ^r	1,454.6	1,153.7	300.9
2021 ^r	1,408.8	1,171.5	237.2
2022 ^r	1,408.1	1,160.8	247.3
2023	1,437.4	1,195.9	241.6

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Jadual 15: Guna Tenaga Hulan mengikut Kumpulan Umur, 2010-2023

(‘000)

Tahun	Jumlah	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64
2010	1,614.9	291.8	405.3	344.7	324.9	248.2
2020 ^r	1,454.6	184.7	423.7	341.5	264.5	240.3
2021 ^r	1,408.8	188.1	411.5	368.3	233.6	207.2
2022 ^r	1,408.1	206.2	423.3	313.2	248.0	217.4
2023	1,437.4	192.8	418.7	364.8	259.4	201.7

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Jadual 16: Guna Tenaga Huluhan mengikut Kumpulan Etnik, 2010-2023

('000)

Tahun	Jumlah	Warganegara				Bukan Warganegara
		Bumiputera	Cina	India	Lain-lain	
2010	1,614.9	948.7	124.1	37.3	14.8	490.0
2020 ^r	1,454.6	847.6	143.7	27.3	8.7	427.3
2021 ^r	1,408.8	744.1	112.0	29.7	13.0	509.9
2022 ^r	1,408.1	790.1	124.4	21.7	9.4	462.5
2023	1,437.4	770.2	150.0	28.0	14.9	474.4

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Jadual 17: Guna Tenaga Huluhan mengikut Tahap Kemahiran, 2010-2023

('000)

Tahun	Jumlah	Mahir	Separuh Mahir	Berkemahiran Rendah
2010	1,614.9	67.5	1,472.6	74.8
2020 ^r	1,454.6	29.4	953.2	471.9
2021 ^r	1,408.8	99.5	803.8	505.4
2022 ^r	1,408.1	84.6	799.3	524.2
2023	1,437.4	97.4	801.7	538.3

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Nota:

¹ Merujuk kepada aktiviti berkaitan pertanian yang merangkumi segmen huluhan dan hiliran.

Jadual 18: Guna Tenaga Hulu mengikut Negeri, 2010-2023

(‘000)

Tahun	Johor	Kedah	Kelantan	Melaka	Negeri Sembilan	Pahang	Pulau Pinang	Perak
2010	115.8	115.3	112.7	16.9	53.4	151.6	14.0	128.8
2020 ^r	148.2	115.4	83.0	22.9	41.9	154.5	14.2	139.5
2021 ^r	152.9	94.5	70.1	20.1	28.0	150.8	16.3	135.1
2022 ^r	144.0	99.9	64.2	20.8	29.8	149.1	12.6	125.6
2023	125.4	92.3	65.5	20.3	31.0	156.1	16.1	116.6

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Jadual 18: Guna Tenaga Hulu mengikut Negeri, 2010-2023 (samb.)

(‘000)

Tahun	Perlis	Selangor	Terengganu	Sabah	Sarawak	W.P. Kuala Lumpur	W.P. Labuan	W.P. Putrajaya
2010	12.5	50.1	51.2	492.1	298.5	1.2	0.7	0.0
2020 ^r	12.7	86.4	48.6	350.1	234.8	1.3	0.9	-
2021 ^r	13.9	83.6	40.7	347.8	250.8	3.5	0.6	-
2022 ^r	10.0	61.6	40.4	385.9	259.7	3.4	1.0	-
2023	9.0	80.3	41.3	410.1	268.4	3.7	0.9	0.3

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Jadual 19: Guna Tenaga Hiliran mengikut Jantina, 2010-2023

(‘000)

Tahun	Jumlah	Lelaki	Perempuan
i) Jumlah			
2010	2,696.3	1,654.0	1,042.3
2020 ^r	3,876.8	2,235.5	1,641.3
2021 ^r	4,019.2	2,224.7	1,794.5
2022 ^r	4,064.0	2,357.1	1,706.9
2023	4,282.0	2,384.9	1,897.1
ii) Pembuatan			
2010	954.1	589.9	364.2
2020 ^r	1,178.4	655.6	522.8
2021 ^r	1,225.1	753.2	471.9
2022 ^r	1,186.2	755.9	430.3
2023	1,211.1	721.6	489.4
iii) Perkhidmatan			
2010	1,742.2	1,064.1	678.1
2020 ^r	2,698.4	1,579.9	1,118.5
2021 ^r	2,794.2	1,471.5	1,322.6
2022 ^r	2,877.8	1,601.2	1,276.6
2023	3,071.0	1,663.3	1,407.7

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Nota:
Segmen Hiliran merujuk kepada jumlah aktiviti berkaitan pertanian dalam sektor Pembuatan dan Perkhidmatan

Jadual 20: Guna Tenaga Hiliran mengikut Kumpulan Umur, 2010-2023

(‘000)

Tahun	Jumlah	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64
i) Jumlah						
2010	2,696.3	578.6	809.3	634.2	474.7	199.5
2020 ^r	3,876.8	757.8	1,216.0	908.7	639.8	354.5
2021 ^r	4,019.2	923.8	1,240.5	947.4	602.6	305.0
2022 ^r	4,064.0	821.6	1,251.4	978.8	660.0	352.1
2023	4,282.0	890.0	1,294.9	1,053.0	673.6	370.6
ii) Pembuatan						
2010	954.1	191.4	322.8	228.1	156.0	55.7
2020 ^r	1,178.4	200.1	397.7	273.5	204.2	102.9
2021 ^r	1,225.1	321.6	379.4	266.4	184.6	73.1
2022 ^r	1,186.2	211.3	391.9	300.8	196.6	85.7
2023	1,211.1	208.8	400.0	308.7	199.4	94.1
iii) Perkhidmatan						
2010	1,742.2	387.1	486.5	406.0	318.7	143.8
2020 ^r	2,698.4	557.7	818.3	635.3	435.6	251.6
2021 ^r	2,794.2	602.2	861.0	681.0	418.0	231.9
2022 ^r	2,877.8	610.3	859.6	678.1	463.5	266.4
2023	3,071.0	681.2	894.9	744.3	474.1	276.5

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Nota:

Segmen Hiliran merujuk kepada jumlah aktiviti berkaitan pertanian dalam sektor Pembuatan dan Perkhidmatan

Jadual 21: Guna Tenaga Hiliran mengikut Kumpulan Etnik, 2010-2023

('000)

Tahun	Jumlah	Warganegara					Bukan Warganegara
		Jumlah Warganegara	Bumiputera	Cina	India	Lain-lain	
i) Jumlah							
2010	2,696.3	2,291.0	1,378.4	696.4	199.3	16.8	405.3
2020 ^r	3,876.8	3,390.1	2,192.2	911.4	259.3	27.3	486.7
2021 ^r	4,019.2	3,473.8	2,236.4	919.0	290.0	28.4	545.4
2022 ^r	4,064.0	3,599.8	2,377.9	928.8	270.0	23.2	464.2
2023	4,282.0	3,680.7	2,447.5	944.4	265.6	23.2	601.3
ii) Pembuatan							
2010	954.1	739.3	441.9	213.1	80.1	4.2	214.8
2020 ^r	1,178.4	983.0	617.0	271.9	88.7	5.5	195.3
2021 ^r	1,225.1	967.5	618.2	254.3	86.0	9.0	257.6
2022 ^r	1,186.2	952.7	620.6	237.8	89.1	5.3	233.5
2023	1,211.1	1,002.8	665.8	244.6	83.9	8.5	208.3
iii) Perkhidmatan							
2010	1,742.2	1,551.7	936.5	483.4	119.2	12.6	190.5
2020 ^r	2,698.4	2,407.1	1,575.2	639.5	170.5	21.8	291.3
2021 ^r	2,794.2	2,506.3	1,618.2	664.7	204.0	19.4	287.9
2022 ^r	2,877.8	2,647.1	1,757.3	691.1	180.9	17.9	230.7
2023	3,071.0	2,677.9	1,781.7	699.8	181.7	14.7	393.0

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Nota:
Segmen Hiliran merujuk kepada jumlah aktiviti berkaitan pertanian dalam sektor Pembuatan dan Perkhidmatan

Jadual 22: Guna Tenaga Hiliran mengikut Tahap Kemahiran, 2010-2023

(‘000)

Tahun	Jumlah	Mahir	Separuh Mahir	Berkemahiran Rendah
i) Jumlah				
2010	2,696.3	402.0	1,993.0	301.3
2020 ^r	3,876.8	540.8	3,093.8	242.2
2021 ^r	4,019.2	525.2	3,176.3	317.7
2022 ^r	4,064.0	643.6	3,073.4	347.0
2023	4,282.0	626.7	3,290.7	364.6
ii) Pembuatan				
2010	954.1	152.7	728.7	72.7
2020 ^r	1,178.4	236.9	874.1	67.4
2021 ^r	1,225.1	208.6	842.2	174.2
2022 ^r	1,186.2	267.8	803.1	115.3
2023	1,211.1	254.7	862.5	93.8
iii) Perkhidmatan				
2010	1,742.2	249.3	1,264.3	228.6
2020 ^r	2,698.4	303.9	2,219.7	174.8
2021 ^r	2,794.2	316.6	2,334.1	143.5
2022 ^r	2,877.8	375.8	2,270.3	231.7
2023	3,071.0	372.0	2,428.2	270.8

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Nota:

Segmen Hiliran merujuk kepada jumlah aktiviti berkaitan pertanian dalam sektor Pembuatan dan Perkhidmatan

Jadual 23: Guna Tenaga Hiliran mengikut Negeri, 2010-2023

(‘000)								
Tahun	Johor	Kedah	Kelantan	Melaka	Negeri Sembilan	Pahang	Pulau Pinang	Perak
i) Jumlah								
2010	388.3	181.8	137.2	79.2	93.6	124.9	191.3	217.5
2020 ^r	623.4	249.7	171.8	112.8	125.2	159.1	223.3	305.3
2021 ^r	626.9	240.0	168.9	122.0	131.5	143.2	230.1	301.8
2022 ^r	627.7	254.6	181.4	129.1	135.6	166.5	239.3	304.9
2023	630.7	241.4	196.8	131.2	134.3	184.0	247.0	311.9
ii) Pembuatan								
2010	152.1	69.5	44.0	24.2	28.8	38.1	71.0	74.7
2020 ^r	244.0	67.8	48.0	42.1	36.7	39.3	82.3	91.8
2021 ^r	260.1	72.1	36.5	45.2	34.3	35.6	76.3	93.4
2022 ^r	261.4	81.0	42.3	39.4	40.6	44.8	79.1	90.7
2023	239.6	70.2	45.9	39.2	39.4	53.5	79.1	92.2
iii) Perkhidmatan								
2010	236.3	112.2	93.2	55.1	64.9	86.7	120.3	142.8
2020 ^r	379.4	181.8	123.8	70.7	88.6	119.8	141.0	213.5
2021 ^r	366.8	167.9	132.4	76.8	97.2	107.5	153.8	208.4
2022 ^r	366.3	173.6	139.1	89.7	95.0	121.7	160.3	214.2
2023	391.1	171.2	150.9	92.0	94.9	130.5	167.9	219.7

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Nota:
Segmen Hiliran merujuk kepada jumlah aktiviti berkaitan pertanian dalam sektor Pembuatan dan Perkhidmatan

Jadual 23: Guna Tenaga Hiliran mengikut Negeri, 2010-2023 (samb.)

(‘000)

Tahun	Perlis	Selangor	Terengganu	Sabah	Sarawak	W.P. Kuala Lumpur	W.P. Labuan	W.P. Putrajaya
i) Jumlah								
2010	18.9	535.0	86.2	276.4	219.7	138.5	6.1	1.5
2020 ^r	34.0	890.0	116.4	380.2	246.2	228.1	8.5	3.0
2021 ^r	29.4	1074.1	116.4	403.9	244.5	175.6	8.0	2.9
2022 ^r	37.5	962.0	123.5	377.1	274.9	233.5	9.8	6.5
2023	41.1	1055.8	124.8	421.7	282.9	265.2	8.7	4.6
ii) Pembuatan								
2010	4.4	199.5	25.3	98.8	96.3	26.0	1.2	0.2
2020 ^r	7.4	269.7	28.9	114.5	61.7	43.4	0.6	0.1
2021 ^r	5.8	316.5	30.0	114.0	66.9	37.5	0.7	0.2
2022 ^r	9.4	269.6	33.2	78.5	72.4	41.7	1.7	0.4
2023	8.5	286.9	31.7	93.8	80.4	49.2	1.1	0.5
iii) Perkhidmatan								
2010	14.5	335.6	60.9	177.6	123.3	112.6	4.9	1.4
2020 ^r	26.6	620.2	87.5	265.7	184.5	184.7	7.8	2.9
2021 ^r	23.6	757.6	86.4	289.9	177.6	138.1	7.3	2.7
2022 ^r	28.1	692.4	90.3	298.6	202.5	191.8	8.1	6.1
2023	32.7	768.9	93.1	327.9	202.5	216.1	7.6	4.1

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Nota:

Segmen Hiliran merujuk kepada jumlah aktiviti berkaitan pertanian dalam sektor Pembuatan dan Perkhidmatan

Jadual 24: Bilangan Penerima, Purata dan Penengah Gaji & Upah mengikut Sektor Utama, 2010-2023

Tahun	Jumlah	Pertanian	Perlombongan & pengkuarian	Pembuatan	Pembinaan	Perkhidmatan
i) Bilangan Penerima ('000)						
2010	7,149.2	223.2	52.4	1,480.4	582.7	4,810.5
2020 ^r	9,456.0	267.6	77.9	1,786.0	694.2	6,630.3
2021 ^r	9,769.0	273.1	74.4	1,919.9	683.1	6,818.5
2022 ^r	9,996.4	282.3	76.0	1,945.3	629.4	7,063.4
2023	10,105.4	284.4	77.2	1,944.3	628.1	7,171.4
ii) Purata (RM)						
2010	1,500	780	2,800	1,270	1,200	1,615
2020 ^r	2,076	1,326	3,356	1,913	1,870	2,242
2021 ^r	2,256	1,517	4,014	1,980	1,797	2,484
2022 ^r	2,429	1,555	4,237	2,150	1,919	2,552
2023	2,602	1,593	4,295	2,360	2,044	2,770
iii) Penengah (RM)						
2010	1,936	1,159	3,544	1,691	1,646	2,064
2020 ^r	2,954	1,622	4,981	2,569	2,584	3,126
2021 ^r	3,049	1,786	4,976	2,635	2,427	3,257
2022 ^r	3,219	1,948	5,337	2,846	2,616	3,403
2023	3,441	2,204	5,623	3,052	2,903	3,619

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Jadual 25: Bilangan Penerima, Purata dan Penengah Gaji & Upah Segmen Hulu dan Hilir, 2010-2023

Tahun	Jumlah	Pertanian	Pembuatan	Perkhidmatan
i) Bilangan Penerima ('000)				
2010	7,580.7	623.2	1,807.1	5,150.4
2020 ^r	9,900.0	641.1	2,090.0	7,168.9
2021 ^r	10,132.4	633.5	2,188.0	7,310.9
2022 ^r	10,422.2	690.1	2,181.6	7,550.5
2023	10,614.0	729.6	2,247.9	7,636.5
ii) Purata (RM)				
2010	1,807	876	1,549	2,011
2020 ^r	2,812	1,456	2,450	3,038
2021 ^r	2,918	1,480	2,510	3,164
2022 ^r	3,078	1,671	2,717	3,312
2023	3,278	1,709	2,859	3,551
iii) Penengah (RM)				
2010	1,350	700	1,100	1,530
2020 ^r	1,925	1,326	1,808	2,076
2021 ^r	2,037	1,385	1,926	2,323
2022 ^r	2,188	1,458	2,010	2,477
2023	2,360	1,529	2,045	2,676

Sumber: Survei Tenaga Buruh, DOSM

Nota:
Hulu = Pertanian, Hilir = Pembuatan dan Perkhidmatan

Jadual 26: Bilangan Penerima, Purata dan Penengah Gaji & Upah Segmen Huluhan mengikut Kewarganegaraan, 2010-2023

Tahun	Jumlah	Warganegara	Bukan Warganegara
i) Bilangan Penerima ('000)			
2010	623.2	223.2	400.0
2020 ^r	641.1	267.6	373.5
2021 ^r	633.5	273.1	360.4
2022 ^r	690.1	282.3	407.8
2023	729.6	284.4	445.1
ii) Purata (RM)			
2010	876	1,159	718
2020 ^r	1,456	1,622	1,337
2021 ^r	1,480	1,786	1,248
2022 ^r	1,671	1,948	1,480
2023	1,709	2,204	1,392
iii) Penengah (RM)			
2010	700	780	700
2020 ^r	1,326	1,326	1,353
2021 ^r	1,385	1,517	1,186
2022 ^r	1,458	1,555	1,360
2023	1,529	1,593	1,399

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Jadual 27: Bilangan Penerima, Purata dan Penengah Gaji & Upah Segmen Hiliran bagi Sektor Pembuatan mengikut Kewarganegaraan, 2010-2023

Tahun	Jumlah	Warganegara	Bukan Warganegara
i) Bilangan Penerima ('000)			
2010	1,807.1	1,480.4	326.7
2020 ^r	2,090.0	1,786.0	304.1
2021 ^r	2,188.0	1,919.9	268.1
2022 ^r	2,181.6	1,945.3	236.3
2023	2,247.9	1,944.3	303.6
ii) Purata (RM)			
2010	1,549	1,691	906
2020 ^r	2,450	2,569	1,750
2021 ^r	2,510	2,635	1,615
2022 ^r	2,717	2,846	1,648
2023	2,859	3,052	1,625
iii) Penengah (RM)			
2010	1,100	1,270	750
2020 ^r	1,808	1,913	1,265
2021 ^r	1,926	1,980	1,419
2022 ^r	2,010	2,150	1,486
2023	2,045	2,360	1,452

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Jadual 28: Bilangan Penerima, Purata dan Penengah Gaji & Upah Segmen Hiliran bagi Sektor Perkhidmatan mengikut Kewarganegaraan, 2010-2023

Tahun	Jumlah	Warganegara	Bukan Warganegara
i) Bilangan Penerima ('000)			
2010	5,150.4	4,810.5	309.8
2020 ^r	7,168.9	6,630.3	538.5
2021 ^r	7,310.9	6,818.5	492.4
2022 ^r	7,550.5	7,063.4	487.1
2023	7,636.5	7,171.4	465.1
ii) Purata (RM)			
2010	2,011	2,064	1,252
2020 ^r	3,038	3,126	1,950
2021 ^r	3,164	3,257	1,879
2022 ^r	3,312	3,403	1,987
2023	3,551	3,619	2,494
iii) Penengah (RM)			
2010	1,530	1,615	730
2020 ^r	2,076	2,242	1,265
2021 ^r	2,323	2,484	1,346
2022 ^r	2,477	2,552	1,486
2023	2,676	2,770	1,598

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Jadual 29: Bilangan Penerima, Purata dan Penengah Gaji & Upah Segmen Hulu bagi Sektor Pertanian mengikut Tahap Kemahiran, 2010-2023

Tahun	Jumlah	Mahir	Separuh Mahir	Berkemahiran Rendah
i) Bilangan Penerima ('000)				
2010	623.2	53.4	514.4	55.4
2020 ^r	641.1	14.3	278.7	348.0
2021 ^r	633.5	46.2	192.5	394.8
2022 ^r	690.1	59.8	199.0	431.3
2023	729.6	35.2	283.2	411.2
ii) Purata (RM)				
2010	876	2,106	771	672
2020 ^r	1,456	3,282	1,559	1,299
2021 ^r	1,480	2,848	1,616	1,253
2022 ^r	1,671	3,105	1,753	1,435
2023	1,709	4,233	1,925	1,344
iii) Penengah (RM)				
2010	700	1,550	700	650
2020 ^r	1,326	2,806	1,326	1,265
2021 ^r	1,385	2,484	1,471	1,188
2022 ^r	1,458	2,844	1,594	1,342
2023	1,529	3,796	1,650	1,205

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Jadual 30: Bilangan Penerima, Purata dan Penengah Gaji & Upah Segmen Hiliran bagi Sektor Pembuatan mengikut Tahap Kemahiran, 2010-2023

Tahun	Jumlah	Mahir	Separuh Mahir	Berkemahiran Rendah
i) Bilangan Penerima ('000)				
2010	1,807.1	445.3	1,259.8	102.0
2020 ^r	2,090.0	626.9	1,373.2	90.0
2021 ^r	2,188.0	640.9	1,372.9	174.2
2022 ^r	2,181.6	730.9	1,335.5	115.1
2023	2,247.9	905.8	992.3	349.9
ii) Purata (RM)				
2010	1,549	2,838	1,151	838
2020 ^r	2,450	3,942	1,825	1,598
2021 ^r	2,510	4,135	1,887	1,442
2022 ^r	2,717	4,038	2,083	1,681
2023	2,859	4,132	2,021	1,942
iii) Penengah (RM)				
2010	1,100	2,300	950	732
2020 ^r	1,808	3,145	1,524	1,290
2021 ^r	1,926	3,991	1,638	1,373
2022 ^r	2,010	3,435	1,699	1,521
2023	2,045	3,336	1,677	1,688

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Jadual 31: Bilangan Penerima, Purata dan Penengah Gaji & Upah Segmen Hiliran bagi Sektor Perkhidmatan mengikut Tahap Kemahiran, 2010-2023

Tahun	Jumlah	Mahir	Separuh Mahir	Berkemahiran Rendah
i) Bilangan Penerima ('000)				
2010	5,150.4	1,848.8	2,809.4	492.2
2020 ^r	7,168.9	2,627.4	3,915.1	626.4
2021 ^r	7,310.9	2,704.7	3,934.7	671.5
2022 ^r	7,550.5	2,659.8	4,195.6	695.1
2023	7,636.5	2,588.0	4,629.6	418.9
ii) Purata (RM)				
2010	2,011	3,184	1,422	964
2020 ^r	3,038	4,885	2,019	1,661
2021 ^r	3,164	5,096	2,080	1,736
2022 ^r	3,312	5,207	2,347	1,882
2023	3,551	5,723	2,481	1,962
iii) Penengah (RM)				
2010	1,530	2,750	1,200	800
2020 ^r	2,076	4,225	1,595	1,286
2021 ^r	2,323	4,705	1,648	1,524
2022 ^r	2,477	4,816	1,853	1,593
2023	2,676	5,070	1,885	1,592

Sumber: Survei Gaji & Upah, DOSM

Muka surat ini sengaja dibiarkan kosong

NOTA TEKNIKAL

Skop & Liputan

Semua data guna tenaga dalam penerbitan ini adalah berdasarkan Survei Tenaga Buruh, manakala data berkaitan gaji & upah adalah berdasarkan Survei Gaji & Upah yang dilaksanakan oleh Jabatan Perangkaan Malaysia. Penerbitan ini merangkumi maklumat berkaitan sektor pertanian yang ditakrifkan berdasarkan Klasifikasi Piawaian Industri Malaysia (MSIC) 2008. Skop sektor ini meliputi aktiviti ekonomi di bawah dengan pecahan kod MSIC seperti berikut:

Pengeluaran Tanaman:

01111, 01112, 01113, 01119, 01120, 01131, 01132, 01133, 01134, 01135, 01136, 01137, 01138, 01140, 01150, 01160, 01191, 01192, 01193, 01199, 01210, 01221, 01222, 01223, 01224, 01225, 01226, 01227, 01228, 01229, 01231, 01232, 01233, 01239, 01241, 01249, 01251, 01252, 01253, 01259, 01261, 01262, 01263, 01269, 01271, 01272, 01273, 01279, 01281, 01282, 01283, 01284, 01285, 01289, 01291, 01292, 01293, 01294, 01295, 01296, 01299, 01301, 01302, 01303, 01304, 01500, 01610, 01631, 01632, 01633, 01634, 01640.

Pengeluaran Ternakan:

01411, 01412, 01413, 01420, 01430, 01441, 01442, 01443, 01450, 01461, 01462, 01463, 01464, 01465, 01466, 01467, 01468, 01469, 01491, 01492, 01493, 01494, 01495, 01496, 01497, 01499, 01620, 01411, 01412, 01413, 01420, 01430, 01441, 01442, 01443, 01450, 01461, 01462, 01463, 01464, 01465, 01466, 01467, 01468, 01469, 01491, 01492, 01493, 01494, 01495, 01496, 01497, 01499, 01620.

Perhutanan & Pembalakan:

02101, 02102, 02103, 02104, 02105, 02201, 02202, 02203, 02204, 02301, 02302, 02303, 02309, 02401, 02402

Perikanan & Akuakultur:

03111, 03112, 03113, 03114, 03115, 03119, 03121, 03122, 03123, 03124, 03129, 03211, 03212, 03213, 03214, 03215, 03216, 03217, 03218, 03219, 03221, 03222, 03223, 03224, 03225, 03229

Skop & Liputan

Pembuatan Makanan, Minuman dan Tembakau:

10102, 10102, 10103, 10104, 10109, 10201, 10202, 10203, 10204, 10205, 10301, 10302, 10303, 10304, 10305, 10306, 10401, 10402, 10403, 10404, 10405, 10406, 10407, 10501, 10502, 10509, 10611, 10613, 10619, 10621, 10622, 10623, 10711, 10712, 10713, 10714, 10721, 10722, 10731, 10732, 10733, 10741, 10742, 10750, 10791, 10792, 10793, 10794, 10795, 10799, 10800, 11010, 11020, 11030, 11041, 11042, 12000.

Pembuatan Bukan Makanan:

13110, 13120, 13131, 13132, 13910, 13921, 13922, 13930, 13940, 13990, 14102, 14103, 14109, 14200, 15110, 15120, 15201, 15202, 15203, 15209, 16100, 16211, 16212, 16221, 16230, 16292, 17010, 17020, 17091, 17092, 17093, 17094, 17099, 20111, 20112, 20113, 20119, 20121, 20129, 20131, 20132, 20210, 20221, 20222, 20231, 20232, 20291, 20292, 20299, 20300, 22111, 22112, 22191, 22192, 22193, 22199, 22201, 22202, 22203, 22204, 22205, 22209, 25930, 31001, 31002, 31003, 31009, 32200, 32909.

Perdagangan Borong dan Runcit:

46201, 46202, 46203, 46204, 46205, 46209, 46311, 46312, 46313, 46314, 46319, 46321, 46322, 46323, 46324, 46325, 46326, 46327, 46329, 46442, 46495, 46531, 46631, 46692, 46694, 46901, 46902, 47111, 47112, 47113, 47114, 47191, 47192, 47193, 47211, 47212, 47213, 47214, 47215, 47216, 47217, 47219, 47221, 47222, 47230, 47300, 47591, 47594, 47738, 47810

Pengangkutan dan Penyimpanan:

49230, 50121, 50220, 51201, 52100, 52219, 52241, 52249, 52291, 53200

Makanan dan Minuman:

56101, 56102, 56103, 56104, 56105, 56106, 56107, 56210, 56290, 56301, 56302, 56303, 56304, 56309

Konsep & Definisi

Segmen Huluhan:

Merujuk kepada peringkat awal dalam rantaian nilai industri ini yang melibatkan aktiviti seperti penanaman pokok getah, penyelenggaraan ladang, penorehan lateks (susu getah), pengumpulan getah beku (cup lump) serta pengurusan keluasan bertanam. Aktiviti huluhan ini merupakan asas kepada kesinambungan pengeluaran bahan mentah getah yang akan digunakan dalam proses pemprosesan dan pembuatan di peringkat hiliran.

Segmen Hiliran:

Merujuk kepada aktiviti pemprosesan, pengilangan, dan penghasilan produk berasaskan getah seperti sarung tangan, tayar, kasut getah dan barangan industri untuk pasaran domestik dan eksport.

Bilangan Penduduk Bekerja / Guna Tenaga

Semua orang yang bekerja sekurang-kurangnya sejam semasa minggu rujukan untuk mendapatkan upah, keuntungan atau keuntungan keluarga sama ada sebagai majikan, pekerja, bekerja sendiri atau pekerja keluarga tanpa gaji. Mereka juga dianggap bekerja jika:

- a. tidak bekerja semasa minggu rujukan disebabkan sakit, kecederaan, tiada upaya, cuaca buruk, bercuti, pertelingkahan buruh dan sebab-sebab sosial atau keagamaan tetapi mempunyai pekerjaan, ladang, perusahaan atau perusahaan keluarga lain untuk kembali bekerja.
- b. tidak bekerja buat sementara waktu tetapi bergaji dan pasti akan dipanggil bekerja semula.
- c. Bekerja kurang daripada 30 jam semasa minggu rujukan disebabkan bentuk kerja atau disebabkan kurang kerja dan berkeupayaan serta sanggup menerima tambahan bilangan jam bekerja. Kumpulan ini merupakan guna tenaga tidak penuh.
- d. Mereka yang bekerja dalam kategori guna tenaga tidak penuh:
 - guna tenaga tidak penuh berkaitan masa merupakan kumpulan yang bekerja kurang daripada 30 jam semasa minggu rujukan disebabkan keadaan kerja yang tidak mencukupi dan berkeupayaan serta sanggup menerima tambahan bilangan jam bekerja.
 - guna tenaga tidak penuh berkaitan kemahiran merujuk kepada mereka yang mempunyai pendidikan tertiar dan bekerja dalam kategori separuh mahir dan berkemahiran rendah.

Mereka yang bekerja lebih daripada 30 jam semasa minggu rujukan merupakan guna tenaga penuh.

Kumpulan Etnik

Kumpulan etnik dikategorikan di kalangan warganegara Malaysia setelah mengasingkan bukan warganegara. Pengelasan tersebut adalah seperti berikut:

- i. Warganegara Malaysia
 - a. Bumiputera
 - b. Cina
 - c. India
 - d. Lain-lain
- ii. Bukan warganegara Malaysia

Tahap Kemahiran

Tahap kemahiran telah dikelaskan berdasarkan MASCO 2020 adalah seperti berikut:

- i. Pekerja mahir
Pengurus; Profesional; Juruteknik dan profesional bersekutu;
- ii. Pekerja separuh mahir
Pekerja sokongan perkeranian; Pekerja perkhidmatan & jualan; Pekerja kemahiran pertanian, perhutanan, penternakan & perikanan; Pekerja kemahiran & pekerja pertukangan yang berkaitan; Operator mesin & loji dan pemasang; dan
- iii. Pekerja berkemahiran rendah
Pekerja asas.

Gaji & Upah

Semua pembayaran (gaji, upah, bonus, komisen, bayaran lebih masa dan elaun tunai termasuk belanja sara hidup, perumahan, kereta, makanan dan sebagainya) yang dibuat sepanjang tahun rujukan meliputi semua pekerja bergaji dalam setiap kategori pekerja yang diambil secara langsung termasuk jumlah bayaran yang dibuat adalah sebelum ditolak cukai pendapatan dan caruman pekerja kepada Kumpulan Wang Simpanan Pekerja (KWSP) / Pertubuhan Keselamatan Sosial (PERKESO) / Kumpulan wang simpanan lain/ Kumpulan Wang Persaraan (KWAP). Caruman majikan kepada kumpulan wang yang di atas hendaklah dikecualikan.

Industri

- i. Industri dikelaskan mengikut Piawaian Klasifikasi Industri Malaysia (MSIC) 2008 versi 1.0 berasaskan International Standard Industrial Classification of All Economic Activities (ISIC) Revision 4 seperti di dalam Lampiran.
- ii. Pengelasan industri seseorang merujuk kepada yang berkaitan dengan pekerjaan utamanya.
- iii. Sektor merupakan klasifikasi semula industri seperti berikut:

Sektor	Aktiviti
Pertanian	Pengeluaran Tanaman
	Pengeluaran Ternakan
	Perhutanan dan Pembalakan
	Perikanan dan Akuakultur
Pembuatan	Pembuatan Makanan, Minuman dan Tembakau
	Pembuatan Bukan Makanan
Perkhidmatan	Perdagangan borong dan runcit;
	Pengangkutan dan penyimpanan
	Makanan dan Minuman

Pembundaran Anggaran

Hasil tambah bagi sesuatu kategori mungkin tidak sentiasa sama dengan jumlah yang ditunjukkan dalam jadual yang berkaitan kerana pembundaran secara bebas kepada satu titik perpuluhan. Walau bagaimanapun, perbezaan adalah tidak ketara.

Nota & Simbol

-	Kosong/ tiada kes
&	Dan
%	Peratus
RM	Ringgit Malaysia
W.P.	Wilayah Persekutuan
r	Semakan semula berdasarkan anggaran semasa penduduk daripada Banci Penduduk dan Perumahan 2020

Muka surat ini sengaja dibiarkan kosong

RUJUKAN

Ahmad, S., & Ismail, R. (2019). Perkembangan struktur pekerjaan dalam sektor pertanian di Malaysia. *Jurnal Ekonomi Malaysia*, 53(2), 45-60.

Jabatan Perangkaan Malaysia. (2023). Laporan guna tenaga sektor pertanian, 1970-2023.

Rahman, M., Hassan, N., & Latif, Z. (2021). Kemajuan teknologi dan kesannya terhadap pasaran buruh pertanian. *Malaysian Journal of Economic Studies*, 58(1), 78-95.

Yusof, M., & Tan, C. (2020). Pendidikan teknikal dan vokasional dalam meningkatkan kemahiran tenaga kerja pertanian. *Asian Journal of Agriculture*, 12(3), 112-129.

Bank Dunia. (2021). Transformasi pertanian dan implikasinya kepada pasaran buruh di Malaysia.

Institut Kajian Ekonomi Malaysia. (2023). Analisis guna tenaga dan produktiviti dalam sektor pertanian Malaysia.

Jabatan Perangkaan Malaysia. (2023). Laporan Survei Tenaga Buruh Malaysia 2023. Kementerian Sumber Manusia Malaysia. (2022). Dasar pekerja asing dan kesannya terhadap pasaran buruh Malaysia.

Department of Statistics Malaysia (DOSM). (2022). Value-added statistics of agriculture sector. Putrajaya: DOSM.

Department of Statistics Malaysia (DOSM). (2023). Economic indicators report. Malaysian Palm Oil Board (MPOB). (2021). Annual report 2021.

World Bank. (2020). Malaysia economic monitor: Agricultural transformation and inclusive growth. Washington,DC: World Bank.

Bank Negara Malaysia. (2023). Laporan tahunan sektor pertanian.

Jabatan Perangkaan Malaysia. (2024). Laporan guna tenaga Malaysia.

Jabatan Pembangunan Kemahiran. (2023). Program TVET pertanian.

Jabatan Tenaga Kerja. (2023). Laporan kenaikan gaji minimum.

Kementerian Pertanian dan Keterjaminan Makanan. (2023). Dasar Agromakanan Negara.

Malaysian Agricultural Research and Development Institute. (2022). Kajian gaji dan produktiviti sektor pertanian.

Malaysian Palm Oil Board. (2021). Statistik pekerja ladang.

Rahim, M., Hassan, R., & Latif, Z. (2021). Perubahan guna tenaga dalam sektor pertanian, Malaysia. *Jurnal Ekonomi Malaysia*, 55(1), 99-115.

Abdullah, S., Ismail, N., & Ahmad, F. (2022). Isu pengambilan pekerja asing dalam sektor pertanian. *International Journal of Social Science Research*, 10(3), 55-73.

Shamsuddin, H., Tan, W., & Yusof, M. (2020). Teknologi pemprosesan makanan di Malaysia: Cabaran dan inovasi. *Journal of Food Processing & Technology*, 18(4), 202-215.

Bank Negara Malaysia. (2022). Laporan tahunan 2022.
<https://www.bnm.gov.my/bnm-annual-report>

ISBN 978-967-253-904-9

9 789672 539049

